

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Chudí rytíři Krista a Šalamounova chrámu: Perzekuce a proces
The Poor Fellow-Soldiers of Christ and of the Temple of
Solomon: Persecution and Trial

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

ThDr. Jaroslav Hrdlička

Autor:

Štěpánka Edlová

Praha 2020

Poděkování

Vřelé poděkování patří vedoucímu mé bakalářské práce, ThDr. Jaroslavu Hrdličkovi, za odborný dohled, cenné rady, vstřícnost, ale také za trpělivost a ochotu, kterou mi při jejím zpracovávání věnoval.

Děkuji také dobrým přátelům a pracovníkům knihovny Katedry pomocných věd historických a archivního studia Univerzity Karlovy za poskytnutí materiálů v nelehké době uzavření všech knihoven.

Nakonec bych ráda poděkovala své rodině za neutuchající podporu při studiu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci: „Chudí rytíři Krista a Šalamounova chrámu: Perzekuce a proces“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného, nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. 4. 2020

Štěpánka Edlová

.....

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na aspekt pronásledování a procesu rytířského řádu templářů. Pro pochopení socio-kulturních okolností a celkového pozadí, je prvotní zájem věnován kontextuální roli člověka v rámci středověké společnosti a obecnému úvodu do organizace řádu a jeho řehole, zavedené Bernardem z Clairvaux. Teze bere v úvahu historické pohledy na křížové výpravy a roli rytířů v rámci nich. Navíc, hlavní téma je nastíněno v chronologické perspektivě a s ohledem na geograficky odlišné události soudních procesů.

Abstract

This bachelor thesis is focused on aspect of persecution and trial of the order of the Temple. For understanding of socio-cultural circumstances and overall background, initial attention is paid to contextual role of person within the medieval society and general introduction to the order organization and its rule originally established by Bernard of Clairvaux. Thesis takes into account historical views on crusades and knights' role within them. Moreover, the main topic is outlined in chronological perspective and with regard to geographically distinguished events of trial processes.

Klíčová slova

křesťanství, islám, křížové výpravy, templáři, rytířské řády, johanité, hereze, inkvizice, pronásledování, proces, Svatá země, Francie, papežství

Key Words

christianity, islam, crusades, templars, orders of chivalry, Hospitallers, heresy, inquisition, persecution, trial, Holy land, France, papacy

Obsah

Úvod.....	6
1. Dobový člověk a jeho svět	8
1. 1. Člověk středověku.....	8
1. 2. Instituce rytíře	9
2. Řád templářů	12
2. 1. Osobnost Bernarda z Clairvaux	12
2. 2. Struktura řádu a jeho řehole	13
3. Myšlenka křížových výprav, jejich vyvrcholení a doznívání	16
4. Království Filipa IV.	19
5. Templáři v rámci křížových výprav a po jejich ukončení.....	22
6. Postavení templářů ve Francii na sklonku křížových výprav –kontext papežství a království....	27
6. 1. Situace papežství.....	28
6. 2. Ekonomická situace francouzské koruny	30
7. Čtyři zrádci Templu	32
8. Obsah obvinění	35
9. Předehra	36
9. 1. Poitiers	36
9. 2. Maubuisson	37
10. První vlna pronásledování.....	40
10. 1. 13. říjen 1307 - zatýkání.....	40
10. 2. Troyes.....	41
10. 3. Paříž	41
10. 4. Nîmes -Beaucaire	43
11. Jakub z Molay	45
11. 1. Doznání Jakuba z Molay	45
11. 2. Papežova reakce	46
11. 3. Jakub z Molay a kardinálové.....	47
12. Inkvizice ve 14. století	49
12. 1. Útrpné právo v rámci procesu s templáři	50
13. Souboj světské a církevní moci.....	51
14. Papežské vyšetřování – druhá vlna pronásledování.....	54
14.1. Chinon.....	54
14. 2. Paříž	55
15. Zrušení řádu	57
15.1. Koncil ve Vienne	57

15. 2. Upálení Jakuba z Molay	58
16. Proces s templáři v jiných zemích.....	60
16. 1. Britské ostrovy	60
16. 2. Aragonie.....	62
16. 3. Itálie	62
17. Templáři v Čechách a na Moravě	65
Závěr	67
Seznam použité literatury.....	69
Seznam příloh	73
Přílohy.....	74

Úvod

Tématem bakalářské práce je historický aspekt zkázy jednoho z nejslavnějších rytířských řádů v občanských dějinách – Chudých rytířů Krista a Šalamounova chrámu (*Pauperes commitiones Christi templique Salomonici*), též zvaných templářských rytířů.

V posledních letech se entuziasmus pro středověké rytířské řády rozvinul do nebývalých rovin a v případě rytířů Templu můžeme mluvit již o monstrózním zaujetí, které přináší i určité nevýhody. Vzhledem k současnosti, ale také samotné době, ve které řád působil a která byla sama o sobě plna pověřivosti ze strany církevní instituce, setkáváme se do dnes s obrovskou vlnou informačních pramenů konspirační (někdy také esotericky motivované) povahy. Pro církevní historii je tedy orientace v materiálech spojených s templáři čím dál tím těžší, v důsledku časté nemožnosti rozpoznání jejich autentičnosti a odbornosti. Specifická historie templářského řádu je totiž velmi skoupá na samostatně ověřené důkazy. V určitých prvcích tohoto příběhu můžeme vidět fakta, která jsou za pravdivá sice považována, nýbrž jednoznačně neprokazatelná. Navíc, čím více máme historicky daleko k určité události, dochází k záměně pojmů s dojmů, nemluvě o určité nemožnosti kontextuálně rozpoznat logiku tehdejších událostí nebo lidského myšlení a chování.

Tato práce si klade za cíl, za pomoci renovovaných odborných zdrojů, rekonstruovat snad nejžádanější a nejopřednější etapu řádu templářských rytířů – jejich odsouzení. Ku pomoci mi bude, jako základní odborný zdroj, anglický překlad poměrně nové knihy od francouzského profesora Alaina Demurgera: *The Persecution of The Templars: Scandal, Torture, Trial*. Demurger zde nejen přináší nové poznatky v rámci nešťastného období řádu, ale také objasňuje to, co nám bylo již zdánlivě známé. Jako neméně důležitou literaturu k mé bakalářské práci použiji díla Malcoma Barbera, Stevena Runcimana, Barbary Frale, Sophie Menache a další. Jelikož je téma perzekuce a soudu rytířů Templu jen dílkem v rozsáhlém a spletitém příběhu, považuji za nutné zasadit jej do historického celku. Součástí této konstrukce bude i počáteční vhled na středověkého člověka, jeho myšlení a působení v rámci dobové společnosti.

Řád Chudých rytířů Krista a Šalamounova chrámu, Chudých spolubojovníků Ježíše Krista, někdy také nazývaný Řád templářských rytířů, byl založen v Jeruzalémě devíti zbožnými rytíři v čele s Hugues de Payensem někdy kolem roku 1118 – 1119, nicméně v odborné

literatuře můžeme nalézt také rok 1120¹. Co je historicky naprosto jisté, je však datum ukončení jeho činnosti. Papežská bula „*Vox in excelso*” vystavená papežem Klementem V. v roce 1312 totiž udává formální rozpuštění řádu. Řád templářů měl původně sloužit jako ochranná jednotka poutníků, směřujících z přístavu Jaffa do Jeruzaléma po první křížové výpravě do Svaté země. Následně se však jeho povaha změnila na ochranné rytířstvo celého nově založeného Jeruzalémského království v opozici proti Saracénům (tehdy expandujícímu islámu).

¹ BARBER, Malcolm. *Noví rytíři: Dějiny templářského řádu*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. 433 s. ISBN 80-7203-764-1.

1. Dobový člověk a jeho svět

1. 1. Člověk středověku

Jakákoliv historická postava je vědcem chápána tím hůře, čím více je dějinně vzdálená. Jak je to v případě dobového člověka v rámci tak dlouhé epochy středověku? Středověký člověk neměl nástroje (nezávisle na století či dekádě), počínaje šlechtickým stavem a gramotností konče, k pochopení kněžské i církevní instituce. Chápal vše ve světle evangelia tak, jak mu to bylo vrchností nabídnuto. Vědou je zde znalost Bible a výklad církevních dogmat.

Z teologického hlediska je jasné, že v 11. – 15. století existoval typ člověka, který byl ze středověké společnosti absolutně vyloučen. V pozdějších dobách byl nazývaný heretikem, volnomyšlenkářem, ateistou či neznabohem, nicméně v tomto období je takový obraz nevěřícího spíše raritní záležitostí. Každý člověk bez výjimky byl ve středověku potencionálním nebo symbolickým poutníkem. Jacques Le Goff však říká, že: „*Ve středověku platilo: běda tomu, kdo nemá trvalé bydliště, zejména patřil-li k duchovenstvu. Potulní kněží a mniši jsou jednou z nejhorších podob středověkého člověka.*“²

Dalším typem člověka byl člověk kající, hledající ve vyznání hříchů a pokání prostředek vlastní, posmrtné spásy. Jak ale chápala bytost člověka sama církev? V dlouhém dějinném průběhu středověku můžeme zaregistrovat mnoho intencí pro opovrhování fyzičností lidského těla (podle Řehoře Velikého „ohavný šat duše“). Již z logiky věci ale vyplývá, že byl člověk nucen najít určitou jednotu těla i duše, protože se spása i zatracení uskutečňují skrze obojí. Sám člověk však v tomto období není tvořen jen tělem a duší, ale má tři prvky: tělo (*corpus*), duši (*anima*) a ducha (*spiritus*). Tímto se stává sám určitým symbolickým odkazem a dokonce podle některých teologických a filozofických škol představuje mikrokosmos.

Z občanského a společenského hlediska lze středověkého člověka chápat jako pestrou paletu různosti definovatelnou postavením a třídní dichotomií. Napříč celým obdobím se můžeme setkat s mnichem, rolníkem, měšťanem, kupcem, intelektuálem, šlechticem, umělcem nebo rytířem. Toto uskupení nám evokuje klasický model společnosti rozdělující mezi *majores* a *minores* – tedy binární pojetí mezi laickou a duchovní aristokracií a masami venkovanů a nevýznamnými obyvateli měst. Na počátku 13. století

² LE GOFF, Jacques, ed. *Středověký člověk a jeho svět*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-274-8.

ovšem dominovalo schéma, kde se mezi *majores* a *minores* vměstnala bohatá městská vrstva *mediocres*. Tento model bohatý versus chudý, spolu se zapojením jakési „střední“ vrstvy je ve 13. století znakem rostoucího významu bohatství a peněžního hospodářství.

O trochu dříve (v 9. – 10. století) se setkáváme se strukturou, která vedle trojného uspořádání společnosti existuje nezávisle ve stejně zachované formě, v celé západní společnosti po roce 1000. Začíná spolu s dílem „*Carmen ad Rodbertum regem*“ od biskupa Adalberona z Laonu (cirka 1030). Adalberonův pohled dělí křesťanskou společnost na ty, kteří se modlí (*oratores*); ty, kteří bojují (*bellatores*) a ty, kteří pracují (*laboratores*). „*Základní ideologii středověké společnosti bylo náboženství a veškeré středověké učení propagovalo a potvrzovalo rozdělení společnosti na ‚trojí lid‘, přesně podle okřídleného tehdy rčení a pravidla ‚tu ora, tu protege, tuque labora‘...*“³ V našem úhlu pohledu je nejdůležitější složka *bellatores*, složka válečníků, do které později náležela i nová společenská vrstva bojovníků stávajících se novou šlechtou a rytířstvem ochraňujícím ostatní dva stavy.

Zásadní je pro nás v tomto úhlu pohledu otázka: jak je možné, že křesťanství středověku, vycházející z ideálu lásky k bližnímu a jsoucí v naprosté opozici proti násilí za jakýchkoliv podmínek, dovolovalo něco takového, jako jsou křížové výpravy? Odpověď můžeme nalézt již na samotném počátku středověku, v 5. století, v díle „O Boží obci,“ z pera svatého Augustina. Ten zde popsal nutnost odrazit vpád pohanských barbarů do Itálie. Podobně mohli tehdejší křesťané vnímat i výzvu papeže Urbana, k osvobození východních křesťanů od tureckého násilí. Jako spravedlivou válku ve jménu Krista.

1. 2. Instituce rytíře

10. století bylo stoletím, ve kterém se nejsilněji projevilo potřebné, avšak násilné formování pozdější Evropy. Historické pozadí bylo plné krutosti, „feudální anarchie“ a evropsko-středozevní, územní celek byl nejdříve ohrožovaný hamižnými aristokratickými boji střídajícími se s nájezdy Vikingů, Uhrů a Saracénů. Křesťanství se dostává do oné nezdravé zóny, kdy je hlavní šlechtickou výsadou. Aristokracie křesťanství vnímala však spíše v materialistické rovině, pyšnila se klášterními zařízeními, která zakládala (mezi nimi je pro tuto dobu zásadní například rok 910, kdy byl založen klášter v Cluny), i četnými

³ ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství a hříchy rytířů templářského řádu*. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-217-X.

relikviemi, které sháněla všude, kde to jen šlo (byly uctívány jako vzácné, až magické předměty). Možná i povaha tehdejšího světa, plného různých nebezpečí, kdy jen snaha zachovat si holý život představovala neodbytnou a trvalou starost, přispěla ke vzniku slova *miles*, které později (mezi 9. – 11. stoletím) nahradilo všechny bývalé výrazy pro válečníka. *Saeculum obscurum*, nebo také „Doba temna“, tedy nepřinášela jenom krizi západního papežství a pornokracii. Toto století bylo také stoletím revoluce v dělení společnosti. Již se nevyskytovalo klasické rozdělení na svobodné a otroky, nýbrž na vojáky a sedláky (*milites* a *rustici*). *Milites* měli tu výsadu, že mohli nosit zbraň, bojovat a tím pádem ochraňovat ostatní příslušníky společnosti. Díky tomuto faktu byli také zproštěni jakýchkoliv poplatků a povinností, které by jim jinak feudální systém ukládal.

Období mezi 9. a 11. stoletím, se vyznačuje v rámci hodnosti válečníka určitou profesionalitou. Profesionální válečník byl většinou součástí družiny vedené nějakým urozeným pánem, nebo byl určen k tomu, aby v rámci nějakého celku ochraňoval sídlo aristokrata. Franco Cardini uvádí, že: „*Srážky mezi velkými držiteli panství, z nichž každý měl svou vlastní ozbrojenou družinu přívrženců, se staly charakteristickým jevem života v desátém a jedenáctém století... V této době jsou ozbrojenci především tyranni nebo praedones (kořistníci).*“⁴ Není tedy divu, že biskupové silně odsuzovali jejich kruté jednání k chudým a nižším klerikům. V důsledku toho sestrojili spolu s hrstkou urozených pánů i *milites* a dalším množstvím laiků, kterým dělaly rozsáhlé násilnosti nemilou starost, hnutí „*Pax a treuga Dei*“ (Mír, příměří Boží), které zaručovalo ochranu všem svatyním, brodům, špitálům, silnicím a tržištím. Pokud se kdokoliv v těchto místech dopustil násilností, hrozila mu exkomunikace. Toto hnutí nebylo ignorováno, ale postupem času a vlivem různých historických událostí, jako je formování států apod., zaniklo.

Při nástupu 12. století se cosi změnilo. Barvitě události let 1096 až 1099 spolu s první křížovou výpravou lze považovat za přímý a bezprostřední výsledek pokřesťanštění rytířstva. V tomto století se zde totiž vyskytovala ta část vojenské šlechty, která upřímně lnula k zásadám církevní reformy a chtěla svůj život zasvětit ve službách novému ochrannému ideálu. Je tedy možné, že do této skupiny patřili i ti příslušníci drobné šlechty, pocházející převážně z Burgundska a Francouzské Champagne, kteří se na konci 12. století shromáždili okolo Huguese de Payens. „*Šlo buď o bývalé křížáky, nebo o muže,*

⁴ CARDINI, Franco. Rytíř a válečník. In: LE GOFF, Jaques. *Středověký člověk a jeho svět*. Praha: Vyšehrad, 1999, s. 69-99. ISBN 80-7021-274-8.

kteří se do Svaté země dostali až při některé z mnoha poutnických výprav, které šly jedna za druhou, jakmile se zpráva o křižáckém vítězství v roce 1099 rozšířila po evropském kontinentu.“⁵ Ze všech raných křižáckých kronik nám nejvíce přibližuje řadového bojovníka křižáckého vojska „*Gesta Francorum*“. Píše se v ní o tom, že kdokoli celým srdcem i celou myslí skutečně chtěl následovat Boha a věrně za ním nést kříž, nemohl otálet a musel se bez prodlení vydat na cestu k Božímu hrobu. Poslání rytíře v rámci křížové výpravy bylo tedy vnímáno hlavně ve světle Boží lásky a vidiny blaženého života po smrti.

⁵ Ibidem, s. 78.

2. Řád templářů

2. 1. Osobnost Bernarda z Clairvaux

Řád templářských rytířů fungoval jako samostatná klášterní jednotka s jediným odlišením od ryze mnišské instituce. Tímto aspektem byla ona udatná rytířskost, která ovšem nezaručovala příslušníkům řádu moc životních výjimek a rozdílností. Důležitým bodem pro představu života řádu je jeho řehole, kterou musel každý příslušník bezmezně a hrdě plnit. Kde mají ale tato pravidla ctnostného rytířského života svůj původ?

Prakticky všechny písemnosti a působení svatého Bernarda z Clairvaux byly mnoha učenci dlouho zpochybňovány. Kromě jeho smrti, 20. srpna 1153, jsou diskuze nad dalšími daty stále velmi aktuální.⁶ Mnoho jeho obdivovatelů a kritiků se snažilo zachytit podstatu jeho vlivu ještě za jeho života a jeho přítel Vilém ze Saint-Thierry více či méně dokončil to, co se posléze stalo první knihou „*Vita Prima*” – Bernardovým životopisem. Autor druhé knihy této hagiografie byl Arnold z Bonneval, opat benediktinského domu nacházejícího se blízko Chartres. Toto dílo obsahuje Bernardův vliv v rámci papežského schizmatu mezi Inocencem II. a Anakletusem II., ale také představuje Bernarda jako někoho, kdo koná zázraky a cestuje z místa na místo (v Akvitánii a Itálii), spolu se zástupy chudých a chromých, hledajících jeho pomoc a přítomnost. Od třetí do páté knihy životopisu „*Vita prima*“ se setkáváme s dalším autorem Gottfriedem z Auxerre, který svým počinem udělal všechno proto, aby mohl být Bernard posléze kanonizován. Nenásledoval chronologické struktury první i druhé knihy, ale usiloval o představení Bernardova obecného portrétu z hlediska jeho efektu na celkovou společnost.

Při popisování okolností Bernardovy smrti v roce 1153 se Gottfried z Auxerre zmínil o tom, že měl Bernard žít 63 let. „*Gottfried tím tedy přímo netvrdil, že se Bernard narodil v roce 1190...*“⁷ Vilém ze Saint-Thierry nám poskytuje informace o tom, jak mladý Bernard strávil první roky svého ctihodného života v klášteře u kongregace z Citeaux. Údajně měl litovat každé ztráty času, v rámci které musel spát a dokonce si měl zničit trávení přespříliš dlouhým půstem. Vilémem byl popsán jako ideální mnich od

⁶ M. BELLITTO, Christopher, ed. *Companion to Bernard of Clairvaux*. Boston: Brill, 2011. A series of handbooks and reference works on the intellectual and religious life of Europe, 500-1700. ISBN 978-90-04-20139-2.

⁷ Ibidem, s. 21. Originál: „*Geoffrey thus did not claim that Bernard was born precisely in 1090...*“

samého prvopočátku. Jeho noviciát údajně uplynul v roce 1114 a v roce 1115 měl být zvolen za představeného pro novou komunitu v Clairvaux. O přijetí do nového kláštera projeví nečekaný zájem mnozí vznešení muži, učení i prostí. Bernard jim, kromě ctnostného života, ukazoval také smysluplný směr vedoucí k životu s Bohem. Vedle svého žití skrze modlitbu vykonával také intenzivní kazatelskou činnost, kterou dále rozšířil i o písemné projevy. K jeho prvním spisům patří „Chvály Mariánské“ a „O milosti a o svobodné vůli“.

V roce 1129 byl Bernard na církevním sněmu v Troyes pověřen sepsáním řeholních pravidel pro nový rytířský řád templářů.⁸

Co se týče Bernardovy role v papežském schizmatu, došlo v roce 1130, po smrti papeže Honoria II., k velkému rozkolu. Jednou skupinou byl zvolen papež nový, Inocenc II., odpůrci však zvolili Anakléta II. Bernard, stejně jako svatý Norbert a další církevní osobnosti té doby, uznávali za právoplatného papeže právě Inocence. Smrt vzdoropapeže zakončila veškeré spory a roku 1145 se papežského stolce ujal Bernardův žák Evžen III. Rok předtím však mosulský panovník dobyl město Edessy jako klíčové místo k Jeruzalému, a tak papež Evžen vyslal samotného Bernarda jako hlasatele v rámci křížové výpravy.⁹

2. 2. Struktura řádu a jeho řehole

Je možné, že samotné vytvoření řehole dopomohlo řádu templářů k budování své instituce. Templáři se ve svých počátcích potýkali s životem bez pravidel, finančních zdrojů a oficiálního postavení. Jeruzalémský král Balduin II. napsal dopis Bernardovi s žádostí o pomoc při dosažení papežského schválení řádu a vypracování řehole, kterou se řád měl v budoucnosti řídit. To se posléze, díky mimořádným schopnostem Bernarda (tehdy již představeného opatství v Clairvaux), ukázalo jako dobrý tah. V lednu roku 1128 se sešel papežský koncil v Troyes, svolaný na Bernardovu žádost, kde byl vydán příkaz papeže a jeruzalémského patriarchy Štěpána o sepsání templářské řehole. Papež rovněž určil speciální oděv, kterým se měli templáři odlišovat. Prosté bílé roucho, na které se od roku 1147 připínal červený kříž.

⁸ Ibidem, s. 38.

⁹ Ibidem, s. 40, 41, 42.

Bernardova řehole, která byla sepsána v latině měla 72 odstavců, obsahujících informace týkající se vojenské funkce, hierarchického uspořádání řádu a pravidel chování jeho příslušníků.

Hierarchické, organizační pojetí řádu (tzv. *Retrais*) bylo jednou z doplňkových stanov, kterými byla původní latinsky sepsaná řehole doplněna. Na úplném počátku bylo hlavní jednotkou templářů pět hodnostářů, z nichž největší postavení zaujímal hodnost velmistra (Grand master). Podle buly „*Omne datum optimum*“ z roku 1139¹⁰, která definovala volbu nového velmistra, docházelo k demokratickému určení nového nástupce. Tato hodnost se udělovala doživotně.¹¹ Měl klíčové postavení v rámci důležitých událostí v životě řádu (například přijetí nového člena, vyhlášení války nebo naopak uzavírání míru), o kterých se ovšem musel radit s kapitulou.

Senešal (Seneschal) byl druhým nejvýše postaveným v řádové hierarchii a dal by se charakterizovat hodností velitele. V rámci válečných tažení měl na starost řeholní korouhev, tzv. *Baucent*, vlajku tvaru svislého obdélníku rozdělenou na dvě poloviny. Jeho horní pole bylo černé barvy, dolní pole naopak bílé. Ve válce se zabýval strategickým pohybem mužů a spravoval země patřící do řádové kapituly.

Třetí hodnost vrchního velitele a vojenského správce byla hodnost maršála (Marshal), který byl vojákem v pravém slova smyslu. Měl na starosti výbavu vojska, jako jsou zbraně, zajišťoval koně a výstroj. Mohl rozhodovat o nákupech a rozdělování.

Pokladníkem řádu byl tzv. *Komtur Jeruzalémského království*. Měl dělicí roli s velmistrem v otázkách řádového majetku, aby se každému z nich zamezilo přílišné kontrole nad veškerými financemi.¹²

Poslední příčku v důležité pětičlité hodnostářů tvoří *Drapier*. Měl za úkol rozdávat oděvy a ložní prádlo, stejně tak měl dohled nad „slušným“ oblečením všech bratří. K jeho dalšímu privilegii náležela i možnost rozdělovat dary řádu věnované.¹³

Co se týče samotných bratří, Alain Demurger uvádí, že v pozdějších dobách (okolo roku 1245) bylo bratrstvo rozděleno do tří kategorií na rytíře, služebné bratry nebo seržanty a na kněze. Rytíři byli bezvýhradně zároveň i šlechtici.¹⁴

¹⁰ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2006), s. 210.

¹¹ WASSERMAN, James. *Templáři a Asasínové: Nebeští bojovníci*. Brno: BB/art s. r. o., 2004. 315 s. ISBN 80-7341-150-4

¹² BURGTORF, Jochen. *The central Convent of Hospitallers and Templars: History, Organization and Personnel (1099/1120-1310)*. Boston: Leiden and Brill, 2008, 761 s. ISBN 978-90-04-16660-8

¹³ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2006), s. 212.

Přísné povinnosti členů řádu určoval denní, náboženský, životní styl, který byl odvozen od života benediktýnských mnichů. Zahrnoval intenzivní modlitby a účast na mších. Práci a starost o zbraně, koně a výstroj nesměl žádný templář opomenout. Rytíři museli své bílé roucho nosit stále, kromě času stráveného v nemocnici a jejich brnění nesmělo být ničím okrášlené. Jídelní řád byl společný a u jídla bylo dodržováno mlčení nebo bylo v jeho rámci čteno z Písma. Zbytky se rozdávaly sloužícím a chudým a jíst maso bylo dovoleno tři dny v týdnu. Ročně byla stanovena dvě postní období, o Velikonocích a o Vánocích. V každém z těchto období bylo povinností udržovat čtyřicetidenní, částečný půst. Templáři měli ve svých stanovách i intenzivní charitativní práci. Sám velmistr byl povinen na Zelený čtvrtek umýt třinácti žebrákům nohy a poté rozdat chudým šatstvo, jídlo a almužnu. Výhradně měli zakázaný lov, vyjma lovu lva, jelikož ten byl svatým Petrem v Novém zákoně označen za ztělesnění d'ábla. Rytíři skládali slib přísného celibátu a ohledně majetkového vlastnictví, vlastnili vše společně. Řehole dále popisuje přísná pravidla přijímání do řádu, svátost zpovědi i trest za porušení pravidel. Nejhorším hříchem, kterého se mohl člen řádu dopustit, byla sodomie, za kterou mohl být neprodleně vyloučen.¹⁵

¹⁴ DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay: Soumrak templářů*. Praha: Argo, 2011, 276 s. ISBN 978-80-257-0432-5.

¹⁵ WASSERMAN, James. Cit. dílo (2004). s. 159.

3. Myšlenka křížových výprav, jejich vyvrcholení a doznívání

Jeruzalém se po více než 400 let nacházel pod nadvládou islámu (nejprve zde vládli Umajjovci, posléze Fátimovci). Dynamickou událostí Bitvy u Manzikertu, kde Turci porazili vojska Byzantské říše, která tímto vydala celou Malou Asii na pranýř, se Konstantinopol ocitla v blízkém ohrožení. Jakmile Turci roku 1078 dobyli i Svatou zemi, samotná myšlenka křížových výprav poskytla církvi nástroj, jak jednak dočasně odstranit malé války a velké spory mezi světskou šlechtou a jak všeobecně pozvednout náboženské nadšení lidu. „...vyvolala vlnu náboženského entuziasmu, která zaplavila všechny vrstvy společnosti.“¹⁶

Za ústřední akt, který jednoznačně vzbouzel k první křížové výpravě bezpočet věřících lze považovat koncil v Clermontu, který se, ač zprvu zamýšlen jako akt řešící spíše náboženské záležitosti, odebral jiným směrem. Papež Urban II. svolal koncil v Clermontu v druhé polovině listopadu roku 1095. Bezprostředně poté však také oznámil, že v odpovědi o pomoc na žádost východního křesťanstva a v reakci na turecký postup, přednese předposlední den koncilu (27. listopadu), řeč. O této velké události nám svědčí záznamy čtyř dobových kronikářů, které se ovšem v několika zásadních informacích liší. Asi nejzásadnějším z nich byl Fulcher ze Chartres. Jeho třísvazková kronika „*Historia hierosolymitana*“ (Historie jeruzalémská)¹⁷ kromě průběhu první křížové výpravy, popisuje ve svém počátku události koncilu v Clermontu. Papež Urban II. v rámci své slavné řeči ve Fulcherově kronice napřímo vybízí všechny, aby se zúčastnili boje proti kacířům¹⁸. Přesto, že byla tato výzva zprvu adresována hlavně šlechtě, přišla okamžitá reakce chudiny. Pod vedením zapálených kazatelů se shromažďovaly chudinské houfy na svou cestu do Svaté země a asi nejvýraznější osobností těchto tažení byl Petr Poustevník,

¹⁶ BROOKE, Christopher. *Evropa středověku v letech 962-1154*. Praha: Vyšehrad, 2006, 480 s.. ISBN 80-7021-831-2.

¹⁷PETERS, Edward, ed. *The First Crusade: The Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Source Materials*[online]. 2. vyd. University of Pennsylvania Press, 1998 [cit. 2019-09-02]. ISBN 9780812204728. Dostupné z: ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=3441570>.

¹⁸ Ibidem. s. 53. Originál: „*Let those', he said, ,who are accustomed to wage private wars wastefully even against Believers, go forth against the Infidels in a battle Wordy to be undertaken now and to be finished in victory. Now, let those who until recently existed as plunderers, be soldiers of Christ; now let those who formerly contended against against brothers and relations, rigoly fight barbarians; now let those, who recently were hired for a few pieces of silver, win their eternal reward. Let those, who wearied themselves to the detriment of body and soul, labor for a twofold honor. Nay, more, the sorrowful here will be glad there, the poor will be rich there, and the enemies of the Lord here will be His friends there.*“

fanatický kazatel s obrovskou nenávisť vůči Turkům. Je tedy více než možné, že tato nuzná uskupení “křížáků” utvářela myšlenku toho, že křížové výpravy sloužily jako jednotící prvek evropského lidu v jednom destruktivním boji proti nevěřícím. V křesťanském vědomí se silně odrážel fakt tureckého působení ve Svaté zemi.¹⁹ Aspekt “svatého násilí”, tedy již v době slibů prvních křížáků, dosáhl celospolečenského souhlasu a spásná předurčenost pro ty, kdo zahynul v boji nebo podlehl útrapám dlouhého cestování, se stala normou. Ostatně například Malcolm Barber uvádí, že již: “*V době druhé křížové výpravy se myšlenka vojenského řádu stala součástí struktury latinského křesťanského života.*”²⁰

Nahlížíme-li na křížové výpravy prizmatem největšího úspěchu křesťanstva, jejich vyvrcholením se zdá být zmíněná, v pořadí první křížová výprava. Ačkoliv rytíři z šlechtických stavů vyrazili na cestu o trochu později než chudínští vůdci, jejich přínos byl obrovský. Díky jejich úsilí, ať už se na výpravu vydali z jakýchkoliv důvodů, se podařilo ustanovit na Blízkém východě první křížácké státy: Edesské hrabství, Antiochijské knížectví, hrabství Tripolis a v neposlední řadě i Jeruzalémské království. Dobytím Jeruzaléma, kde sehrála jednu z hlavních rolí lotrinská hrabata z rodu Boulogne, bylo dosaženo proklamovaného cíle. Právě Godefroy z Bouillonu přijal funkci panovníka nově vzniklého útvaru na izraelském území, ovšem jen s titulem tzv. “Ochránce Svatého hrobu”. Po jeho následné, brzké smrti převzal již poněkud právoplatnější “žezlo” nad Jeruzalémským královstvím jeho bratr, po korunovaci v roce 1100 řečený Balduin I. Jeruzalémský. Až do roku jeho smrti (1118) byl Balduin tím, komu se podařilo celý stát vnitřně i navenek upevnit.²¹

Doznívání křížových výprav jako takových, můžeme vymezovat neúspěchem a postupným úpadkem křížáckých držav. Již v druhé křížové výpravě padlo v důsledku tažení emíra Zengího Edesské knížectví, nemluvě o Jeruzalémském království, které se ocitlo v rukou islámu poté, co sultán Saláh ad-Dín zasadil křížákům zničující porážku v bitvě u Hattínu v Palestině. Třetí křížová výprava se sice pozitivně zasadila o vznik kyperského království, a stejně tak o dobytí města Akkonu, které se posléze stalo důležitým křížáckým centrem. Pokusy o znovudobytí Jeruzaléma vyvrcholily bohužel

¹⁹ BROOKE, Christopher. Cit. dílo (2006), s. 200.

²⁰ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2006), s. 54.

²¹ RUNCIMAN, Steven. *A History of the Crusades Vol. I: The First Crusade and the Foundations of the Kingdom of Jerusalem*. Cambridge University Press, 1987. ISBN 978-0521347709.

pouze příměřím mezi anglickým králem Richardem Lví Srdce a sultánem Saláhem al-Dínem. Ačkoliv se čtvrtá křížová výprava nejprve ubírala pozitivním směrem, spolu s úspěchy jako bylo dobytí Cařihradu nebo hospodářsko-politická dohoda s Benátkami o rozdělení Byzance, po jejím konci nastal úpadek křížáckého hnutí. Důsledek vidí mnoho badatelů hlavně v politicko-hospodářské krizi 13. století, která způsobila mimo jiné i ochabnutí zájmu pro zámořské výpravy. Pověst nejhorší a nejzbytečnější křížové výpravy má ve svém pořadí pátá, dětská kruciáta organizovaná z větší části uherským králem Ondřejem II. I když církev zaujala odmítavé stanovisko, myšlenka, že na výpravu mají vyjet "čistí" a tedy nehříšní obyvatelé společnosti se přesto prosadila. V tomto důsledku se tedy děti ve věku od 12 do 14 let vydaly na cestu, při níž byla většina z nich prodána do otroctví, další zemřely na moři nebo se poztrácely cestou. Cílem sedmé křížové výpravy se protentokrát stal Egypt, kde francouzský král Ludvík IX. Svatý dobyl Damiettu a pronikl k Mansúře, kde byl ovšem zajat a za vysoké výkupné spojené s vyklizením Damietty opět propuštěn. Svou ublíženou čest si možná kompenzoval v rámci osmé křížové výpravy, kterou tentokrát vedl již proti Tunisu. Jeho bratr Karel z Anjou, jako budoucí král Sicílie, viděl v Tunisku své obchodní zájmy, a tak bylo prvotní vylodění právě v Tunisu počáteční, avšak následně neúspěšnou strategií. V důsledku horka a nedostatku pitné vody mnoho mužů zemřelo a jediné, co se podařilo se sultánem vyjednat, byl volný obchod s městem Tunis a ochrana křesťanských mnichů na tomto území. Následný vývoj, i přes výzvy papežů k dalším výpravám, zůstával bezvýsledný. Křížácké državy na východě byly postupně likvidovány, roku 1291 padlo i město Akkon a posledním útočištěm se pro rytířské řády stal ostrov Kypr.²²

²² EBERHARD MAYER, Hans. *Dějiny křížových výprav*. 1. vyd. Praha: Argo, 2013, 406 s. ISBN 978-80-257-0933-7.

4. Království Filipa IV.

Když v roce 987 korunovaci svého syna Hugo Kapet, hrabě pařížský a vévoda Francie, založil dědičný titul pro Kapetovce, netušil, že bude toto pravidlo několikrát porušeno. Jelikož Kapetovci nikdy nevymřeli, přebírali vládu po zániku hlavní Kapetovské linie, linie vedlejší, někdy dokonce i nemanželské. To však ještě nebyl případ Filipa IV. Sličného. Jako poslední představitel hlavní Kapetovské linie se mohl navíc pyšnit dlouhou dobou vlády, která trvala po tři desítky let – od roku 1285 do roku 1314.

I přesto, že byl Filip určen za následníka francouzského trůnu v pouhých osmi letech po tragické smrti staršího bratra Ludvíka, vládnul, i bez dostačujících politických znalostí, průbojně a pro budoucí Francii velmi úspěšně.

V tuto dobu se na francouzském dvoře tvořily skupiny unifikovaných dvorských stran. Filip si žádné vlastní centrum nevytvořil, a tak se vliv jeho nevlastní matky, Marie Brabantské, stále více stupňoval. Když pak jako sedmnáctiletý nastoupil na trůn, jevil se svým současníkům jako „sličný“, jelikož splňoval mnoho z rytířských ideálů. Svou vládu držel pevně v rukou nejen pro svou příznačnou rozhodnost, ale také pro součinnost s královskou radou, přičemž stále však dbal na to, aby nebyl uvnitř rady obcházen a aby jeho autorita ničím neutrpěla. Za pomoci této královské instituce se podařilo upevnit správu Francie a mobilizovat hospodářský a finanční potenciál země. Král měl tu výhodu, že mu jeho bohatá země mohla poskytovat finanční oporu a prostředky. Jen v případě nouze se mohl obracet na své poddané ve vybírání daní. O peněžní zdroje se staral centrální úřad, ve kterém zpočátku působili i templáři jako zvláště školení bankéři. Jediným problémem v rámci finanční správy bylo pro Filipa mincovní právo, jelikož záměrným a umělým zhoršováním měny dosáhl dalších zisků, rostoucích v inflaci.²³

Co se týče válečných konfliktů, k tradičním protivníkům francouzského krále patřila jednoznačně Anglie, ovládající velkou část francouzského území. Filip IV. obdržel po nástupu do vlády lenní slib od anglického krále Eduarda II. Francie požadovala spíše vojenskou výpomoc, přesto ale došlo v roce 1293 k „Akvitánské válce“, v jejímž průběhu byly nejtragičtější snad boje o Flandry v roce 1300. Problém vojenské přítomnosti v zemi byl velmi tíživý, armádní výlohy se musely hradit daněmi a v důsledku toho pak došlo například v Bruggách a Gentu k městským potyčkám. „Akvitánská válka“ skončila nejprve

²³ EHLERS, Joachim a MÜLLER, Heribert a SCHNEIDMÜLLER Bernd. Francouzští králové v období středověku. Od Oda ke Karlu VIII. (888-1498). 1. vyd. Praha: Argo, 2003. 420 stran. ISBN 80-7203-465-0

příměřím v roce 1297, které ale ovšem nepřineslo Francii konec výdajů. Až v roce 1303 byl s Anglií uzavřen mír, který navrátil území Akvitánie do anglických rukou. Filip IV. si tímto krokem zajistil uznání své politické a právní svrchovanosti a toto formální uznání práv koruny ho uspokojilo natolik, že neměl v úmyslu Akvitánii svému vazalovi natrvalo odejmout.²⁴

Dalším prvkem, způsobujícím napětí ve Francii Filipovy doby, byla církev. Pontifikát Bonifáce VIII. se vyznačoval silnými ambicemi vůči francouzskému králi, i když ve své podstatě začal velmi nevinně. První pohnutkou bylo papežovo poukázání na snahu francouzského dvora, vypisovat daně také pro církevní instituce z důvodu výloh „Akvitánské války“. Jeho prohlášení z roku 1296 navíc netaktně doplňuje tvrzení o tom, že každý kdo církvi odnímá zisky, propadá klatbě. Filip IV. tuto situaci pro změnu vyřešil pozastavením vývozu důležitých prostředků pro vedení války. Tím papeži znemožnil zahájit tažení proti zneprátenému, italskému rodu Collonů, a tak musel Bonifác ze svých klateb alespoň jemně upustit. Konflikt s papežem pokračoval zhruba do jeho smrti (1303) a byl velmi vyhrocený.²⁵ I když byla papežská kurie přesunuta do Avignonu později, (nadobro se zde usadil až papež Klement V. v roce 1309), dá se tento spor považovat za počátek této události a úpadku církve jako takové. Oproti tomu, Francie z této krize vyšla posílena, ale i po Bonifácově smrti usilovala o jeho odsouzení. Tohoto plánu se francouzský dvůr nevzdal až do koncilu ve Vienne v letech 1311-1312, který mu poskytnul novou zbraň, s níž mohl kurii dále úspěšně zneklidňovat – templáře.²⁶

Ve vztahu Francie k papežské kurii byl případ ve věci templářů součástí nejen mocenského boje. Fiskální politika královského dvora viděla ve zrušení řádu také příliv finančních obnosů do vládní pokladny. Král se výrazně zadlužil a templáři byli ve své době velmi finančně zaopatřeni. Celá akce proti templářům se stala příkladem chladnokrevného použití státní moci, ovšem brutální rozbití řádu koruně nepřineslo moc zisků, jelikož většina templářského majetku připadla do rukou johanitů.

Stejně motivovaná a nezdařená politika přišla krátce po dokončení „templářské aféry“ proti dalším, dobře zaopatřeným, obyvatelům společnosti. Židé byli ze země vyhnáni s předpokladem konfiskace jejich majetku a koruna se tímto krokem velmi

²⁴ Ibidem, s. 203.

²⁵ Specifičtěji se mu věnuji v 6. kapitole.

²⁶ EHLERS, Joachim a MÜLLER, Heribert a SCHNEIDMÜLLER, Bernd. Cit. Dílo (2003), s. 214.

obohatila. Přesto ale zásah proti nim nepůsobil pro královské finance ozdravným účinkem. Tohoto cíle nedosáhla ani další akce proti lombardským peněžníkům a obchodníkům.²⁷

I přes problémy, se kterými se musela Francie v době vlády Filipa IV. Sličného vypořádávat, lze říci, že dosáhla svého prvního vrcholu. Král docílil integrace státní moci, kterou udržoval i v dobách krize. Jeho vláda spadá do období zásadních změn, a i když se vyznačuje tvrdými konflikty, Filipovi nikdy nechyběla rozhodnost při hájení vlastních zájmů ani důslednost při uskutečňování těch politických. Celkově se mu podařilo upevnit správu země a mobilizovat její hospodářský a finanční potenciál. Francouzský král zemřel v roce 1314 na následky nešťastné nehody na lovu.

²⁷ Ibidem s. 217.

5. Templáři v rámci křížových výprav a po jejich ukončení

Řád templářů vzniká po okolnostech první křížové výpravy (1099) někdy okolo roku 1120, a ačkoliv byl ustanoven jako instituce ochraňující poutníky do Svaté země, posléze doprovázel panovníky v boji proti Turkům. Tento celek se nám poprvé v historii vyskytuje ještě před druhou křížovou výpravou 27. dubna 1147, kdy je, podle Malcolma Barbera, schopen svolat do Paříže 130 rytířů, pravděpodobně následujících francouzské vojsko ve výpravě na východ.²⁸ Jejich důležitost je v rámci druhé křížové výpravy uvozena nejen tím, že jim byla králem Ludvíkem VII. svěřena odpovědnost za ochranu celého vojska (nejspíše proto, že jako jediní z křížáků šetřili zásobami), dokonce se budoucí velmistr Everard des Barres stal jedním z králových spolehlivých rádčů. Význam templářů byl znovu potvrzen tím, že Everard získal v Akkonu pro výpravu potřebné peníze, jelikož Ludvík VII. utratil veškeré prostředky za proviant a přepravu již 10. května. Templáři se spolu s králem následně účastnili tažení na Damašek, které se ukázalo jako neúspěšné a templářská pověst utrpěla zvěstmi o zradě. Samotný král ovšem, jak by se dalo očekávat vzhledem k nezměrnému templářskému puči, hájil templářské bratří a snažil se je očistit. Druhá křížová výprava byla ukončena roku 1149 s jasnými důsledky. Druhý velmistr řádu Robert z Craonu zemřel krátce po ní, a tak se volba Everarda des Barres stala jasnou věcí. Řád si tímto polepšením mezi francouzskými kontakty získal také posílení svého vlivu na východě. Sám Ludvík VII. již pomýšlel na nové tažení proti Byzanci a muslimům, a tak považoval templáře za součást svého plánu. Druhá křížová výprava poskytla templářům odrazový můstek k úspěšnému rozvoji. Řád získával dary v podobě pozemků, kostelů a budov a vzniklé renty mu umožnily hromadit finance. Z nich pak rytíři uvolňovali prostředky pro své působení ve Svaté zemi.²⁹

S cílem zvýšit tlak na muslimský Aškalon věnoval jeruzalémský král Balduin III. templářům Gazu. To se poté projevilo jako úspěšný tah, jelikož si na pádu Aškalonu, 22. srpna 1153 templáři připsali mnoho triumfů. Při jeho dobývání zemřel i čtvrtý velmistr řádu Bernard z Tremelay, kterého posléze nahradil André z Montbardu, původem z Burgundska. Gaza od té doby fungovala jako významné centrum Templu, umožňující rytířům kontrolovat pohyb na jihu království. I zde můžeme vidět počátek templářských

²⁸ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2006), s. 82.

²⁹ Ibidem, s. 84.

hradních držav, jelikož: “...existují doklady, že rytířské řády na této cestě drží a střeží významné hrady a na nich závislé oblasti.”³⁰

Asi nejotřesnější bitvou mezi křižáckým Jeruzalémským královstvím a islámem je bitva u Hattínu, která se odehrála 4. července 1187. Bitva měla povahu rozhodující události v dlouhotrvajících sporech mezi sultánem Saladinem a křižáky, jelikož na jejím výsledku záviselo přežití křižáckých států v Levantě. Podle Normana Housleyho bylo franské polní vojsko složeno z feudálů a rytířských řádů.³¹ Templáři spolu s Johany zaujímali výhradní postavení a mnoho z nich bylo po porážce Saladinem zajato. Údajně měli v muslimském zajetí na výběr mezi konverzí a smrtí, kdy většina volila smrt. Důsledky této bitvy spustily řetězovou reakci, při níž padl Jeruzalém včetně templářského hlavního stanu v mešitě Al-Aksá. Jediné důležitější město, které v Jeruzalémském království “přežilo” byl Tyros a z dalších templářských držav Antiochie a Tripolis. O této události nám pojednává mnoho významných kronikářů z franské³², ale i islámské strany³³. Po pro templáře tragických událostech bitvy u Hattínu se setkáváme s několika přeživšími, z nichž byl, pro historiografii nejdůležitějším bratr Terricus, který se po návratu z muslimského zajetí horlivě pouští do sepsání dvou dopisů, v nichž živě komentuje události týkající se situace rytířů ve Svaté zemi.

I přes určité neúspěchy řád templářů neustrádal. Díky neustálým úbytkům zaznamenaným během bojů proti jejich nepřátelům ve Svaté zemi, vyžadoval neustálé přijímání nových členů a stálý přesun financí a materiálních zdrojů (z Evropy do Palestiny). Pořídil si několik lodí a vytvořil rozvinutý finanční systém, který se posléze stal oblíbeným i mezi evropskou elitou. Díky tomuto systému mohli rytíři poskytovat služby jiným (půjčky, převody hotovosti atd.). Jejich rozvoj vyvrcholil tím, že většina z bratří vstoupila do knížecích služeb, kde spravovala knížecí pokladny. Často byli mezi nimi vybráni i učitelé samotného krále.³⁴

³⁰ Ibidem, s. 89.

³¹ HOUSTON, Norman. Saladin's triumph over the crusader states. the Battle of Hattin. History Today [online]. 1987, 17-23 [cit. 09.02.2020]. ISSN 00182753. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=hsi&AN=504744697&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

³² HROCHOVÁ, Věra. Křížové výpravy ve světle soudobých kronik. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982, 255 s.

³³ GABRIELI, Francesco. *Křížové výpravy očima arabských kronikářů*. Praha: Argo, 2010, 344 s. ISBN 978-80-257-0333-5

³⁴ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2011). s. 37.

Po smrti papeže Urbana III., vyzval jeho následovník Řehoř VIII. evropské panovníky k přerušení vzájemných sporů na sedm let a k zaměření se na nový boj proti nevěřícím. Zatímco se panovníci chystali na třetí křížovou výpravu, templáři se spolu s johanity snažili zadržet Saladinův postup. V těchto bojích přišli o hrady Safed a Gaston, nicméně další državy zůstaly v jejich rukách. V roce 1189 oblehl jeruzalémský král Guy muslimský Akkon, který Frankové obléhali ještě po další dvě léta. V této době se podařilo anglickému králi Richardovi Lví srdce dobýt Kypr a spolu s francouzským králem Filipem dopomoci křižákům Akkon konečně získat. Po ztrátě Jeruzaléma řád přesídlil právě do Akkonu, který se stal jeho sídlem po dalších sto let. První porážky Saladina se Frankové dočkali v roce 1191 při Richardově tažení na Haifu a Cesareju.³⁵

Nový papež Innocenc III. vyhlásil roku 1198 novou křížovou výpravu, o kterou málokdo jevil zájem. Templáři se vrátili zpět do Evropy a na jejich, v zámoří žijících následovnicích, bylo získat zpět ztracená území. Čtvrtá křížová výprava byla sice zahájena v roce 1202, ale skončila hned o dva roky později, bez jakýchkoliv válečných výbojů.

Pátá křížová výprava vedla templáře, i přes prvotní záměr o obléhání Damašku, do egyptské Damietty. Vůdci tohoto tažení byli uherský král Ondřej a rakouský vévoda Leopold a tato výprava nebyla úspěšná již z několika faktorů: křižáci se potýkali s epidemií úplavice a navíc zde došlo k několika špatným strategickým rozhodnutím.

Historicky první větší konflikt mezi zástupci templářů a johanitů přinesla v pořadí šestá křížová výprava. Klatba, kterou uvedl papež na Fridricha II. Štaufského uvedla křižáky do složité situace. Jelikož byli v té době templáři rozvinutou institucí podléhající jenom papeži, nebylo na místě toto papežské rozhodnutí nerespektovat. Fridrichovo jednání se sultánem al-Kámilem, které přineslo desetileté příměří a navrácení Jeruzaléma, Betléma a Nazaretu do křesťanských rukou, nebylo vnímáno jako akt úspěchu. Fridrich nebyl oficiálním vůdcem křížové výpravy a smlouvu uzavíral se sultánem pod papežskou klatbou. Řádům se navíc nelíbil smluvní dodatek, který jim zakazoval zdokonalovat opevnění jejich nejdůležitějších hradů. Templáři se okolo roku 1240 uchýlili ke spojení se sultánem Damašku v jeho boji proti káhírskému sultánovi. Oplátkou za spojení získali hrady Safed a Beauford. Je více než možné, že johanité templářům záviděli jejich úspěch, a proto se posléze přidali na stranu švagra Fridricha II., Richarda z Cornwallu. Tímto aktem ve své podstatě uzavřeli dohodu s egyptským sultánem. Rivalita

³⁵ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2006), s. 137.

mezi oběma řády vyvrcholila roku 1242, kdy templáři začali obléhat ústředí johanitského řádu.³⁶

Vojenské výpady mongolského vůdce Čingischána vysoce ovlivnily situaci v Zámorí. Jelikož se egyptský sultán v rámci konfliktu s damašským vládcem Ismá'ílem spojil s chorezemskými Turky, kteří v červenci roku 1244 vyplnili Jeruzalém a s místním obyvatelstvem naložili velmi krutě, křižácká strana neváhala a vyjednala své spojení s Damaškem (nutno podotknout, že johanité i templáři byli tímto aktem nuceni odložit své vlastní spory). 17. října 1244 se tedy křesťanské armády spolu s muslimskými spojenci střetli u La Forbie. Kompozičně se křesťanská vojska skládala z tisíců řádových rytířů, šlechticů, bojovníků a duchovenstva. Spojenectvím s Damaškem si zaručovala přítomnost muslimských Ajjúbovců z Damašku, ale také Kéraku i Homsu. V opozici stál egyptský sultán as-Sálíh Ajjúb spolu se svými chorezemskými žoldněři. Snad i přítomnost mamlúckého velitele Bajbarse dopomohla k egyptskému vítězství. V této bitvě templáři údajně ztratili 250-300 rytířů, včetně šestnáctého velmistra řádu Armanda z Périgordu.³⁷

V rámci sedmé kruciáty pod vedením francouzského krále Ludvíka IX. měli templáři již vysloveně důležité postavení. Když se králi podařilo dobýt egyptskou Damiettu, pokračovali spolu s dalšími křižáky v tažení na Káhiru. Přebrodit Nil u Mansúry se podařilo templářům jako prvním až v roce 1250. Robert z Artois po rychlém vítězství nedbal rozkazu svého bratra krále Ludvíka, který zněl: „Neútočit, dokud nepřebrodí řeku celé vojsko“. Křižáci byli uzavřeni v úzkých ulicích města, kde bylo pro muslimy snadné je pobít. I přes další Ludvíkovy pokusy o obléhání města se nakonec armáda musela stáhnout na ústup. Část křižáků spolu se samotným Ludvíkem byla uvrhnutá do muslimského zajetí. Životy zajatců byly vyměněny za Damiettu a velký finanční obnos, který si alespoň z poloviny musel králův zástupce opět vypůjčit od rytířů Templu. Dalším faktorem v rámci sedmé křižové výpravy byl boj proti stále se rozrůstajícímu a majestátnímu mongolskému útvaru, kdy se rytířské řády musely silně zabývat obranou Svaté země. Porazit mongolské hordy se však nakonec nepodařilo Frankům, ale

³⁶ EBERHARD MAYER. Cit. dílo (2013), s. 260.

³⁷ RUNCIMAN, Steven. *A History of the Crusades Vol. III: The Kingdom of Acre and the Later Crusades*. Cambridge University Press, 1951, 529 s. ISBN 0-521-06-163-6

mamlúckému sultánovi Kutuzovi. Templáři tak opět ztratili hrad Safed a také své državy v Arménii.³⁸

Osmá křížová výprava (1270) vedla krále Ludvíka IX. do Tunisu, kde se vyloštění v parném létě ukázalo jako špatný nápad. Mnoho mužů onemocnělo a následně zemřelo, stejně jako sám král, který podlehl úplavici. Přesto se vojska pokusila město Tunis obléhat. První pokus se nezdařil, a tak od dalších armáda upustila. Se sultánem se podařilo vyjednat smlouvu obsahující volný odchod vojska a ochranu křesťanských mnichů na tuniském území.³⁹

18. květen 1291 se nesl ve znamení mameluckého dobytí Akkonu. Tímto činem zanikla nadvláda křesťanů ve Svaté zemi a nejen templáři ztratili zbývající křížácké státy. *“Dobytí Akkonu a Tyru rozhodlo o osudu zbývajících palestinských měst a pevností.”*⁴⁰ Následně přesunuli templáři své centrum na Kypr, kde byl také zvolen poslední velmistr Jakub z Molay a byl to právě on, kdo následně rozhodl o úplném přesídlení řádu do Paříže. Kyperské království následně existovalo až do roku 1489, kdy si ho podrobili Benátčané.⁴¹

³⁸ DE JOINVILLE, Jean. Pohroma v deltě Nilu a královo zajetí. In: ČERNÝ, Václav. *Templáři, křížáci a kacíři ve starých francouzských kronikách*. Praha: Academia, 2009, 417 s. ISBN 978-80-200-1705-5

³⁹ EBERHARD MAYER. Cit. dílo (2013), s. 292.

⁴⁰ HROCHOVÁ, Věra. Cit. dílo (1982), s. 244.

⁴¹ RUNCIMAN, Steven. Cit. dílo (1951), s. 387.

6. Postavení templářů ve Francii na sklonku křížových výprav – kontext papežství a království

I přes značné neúspěchy se povědomí o uspořádání další křížové výpravy z templářského prostředí nevytratilo. Řád přesunutý na Kypr stále vlastnil malý ostrůvek Ruád (Arvád), vzdálený jen tři kilometry od pobřeží Sýrie. Právě toto území se Jakubovi z Molay zdálo jako vhodné pro zahájení mamlúckého protiútoky v rámci nového křížového tažení. Kromě ostrova Ruádu měl řád stále državy v Arménii, nicméně Kilikie pro templáře nikdy nepředstavovala území vynikající strategickými body.⁴²

Když v roce 1260, po mamlúcké porážce, projevíli Mongolové zájem o spojenectví se západními křesťany z důvodu přijetí křesťanství dvou svých vyslanců na koncilu v Lyonu (1274), vyvolalo to na západě nezměrné nadšení. Poté, co následně postoupili do severní Sýrie v průběhu let 1281 a 1299 a donesly se k nim zvěsti o plánech nové křížové výpravy ze Západu, nabídli křesťanům Svatou zemi výměnou za pomoc v boji proti mamelukům. Tuto šanci viděl Jakub z Molay jako klíčovou a v roce 1294 se vydal z Kypru na Západ. Zde měl za cíl prosadit templáře jako předvoj nové křížové výpravy a dočkal se podpory nejen od papeže Bonifáce VIII., ale i anglického krále Edvarda I. Roku 1299 Mongolové vtrhli do Sýrie. O rok později se templáři spolu se špitálníky a kyperským králem účastnili jakýchsi “příprav” na společný výpad s Mongoly a zahájili sérii útoků na Alexandrii, Rosetu, Akkon, Tortosu a Maracleu. Později se k nim přidaly další zástupy templářů, špitálníků a vojáků z Kypru, přičemž všichni měli základnu právě na ostrově Ruád, naproti Tortose. Zde čekali, až se objeví Mongolové. Mamlúcká hrozba byla ale příliš velká, a tak byli křižáci nuceni stáhnout se zpátky na Kypr. Když se Mongolové nakonec v únoru 1301 objevili, bylo už pozdě. Templáři se na Ruád vrátili ještě jednou s úctyhodným vojskem v roce 1302, avšak mamlúcké vyslání flotily zapříčinilo jejich odříznutí od světa. Obléhání a nájezdy vyhladovělé templáře vyčerpaly natolik, že byli nuceni kapitulovat s podmínkou volného odchodu. I tento pakt však muslimové porušili a většinu templářů pobili.⁴³

Řád templářů již někdy v roce 1212 vybuďoval na pařížských pozemcích, darovaných francouzským panovníkem Ludvíkem VII., svou největší základnu Templ. Po

⁴² BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 33.

⁴³ HAAG, Michael. *Templáři: Fakta a mýty*. Praha: Slovart, 2011, 367 s. ISBN 978-80-7391-444-8.

přesídlení z Kypru do Paříže jeho prvotní význam zakořeněný v ochraně poutníků do Svaté země zanikl a hlavním aspektem se stala ekonomika.⁴⁴

6. 1. Situace papežství

V rámci krize francouzské koruny a ukončení křížových výprav se na papežském stolci vyskytovaly dohromady tři osobnosti papežů. Bonifác VIII., Benedikt XI. a Klement V.

Jako všichni velcí papežové vrcholného středověku, dokonce i Bonifác VIII. (1294-1303) snil o sjednocení západního křesťanstva v jednu velkou *respublica Christiana* a o znovu započítí pokusů o dobytí Svaté země. Spory francouzského a anglického krále této představě zadostiučinění nedaly a finanční krize mezi Filipem IV. Sličným a papežem si našla své místo, které byl nakonec papež nucen postupně uvolnit. Bonifác VIII. však v rámci svého působení zažil i velmi pozitivní chvíle. V roce 1300 vyhlásil tzv. Jubileum⁴⁵, které umožňovalo věřícím dosáhnout dispense od neuvážených slibů a rozhřešení všech hříchů. V tuto dobu do Říma proudilo nesčetné množství poutníků a tím se po dlouhé době stalo město středem křesťanské kultury. To papeži zajistilo novou míru sebevědomí a utvrzení, že je zdrojem jak duchovní, tak i světské moci. Francouzský král však stále odmítal přijmout papežovy požadavky ohledně královských desátků vybíraných od duchovenstva na vedení „Akvitánské války“. Na základě uvěznění svého legáta se Bonifác VIII. bránil bulou „*Ausculta fili*“, kterou francouzského krále Filipa IV. Sličného předvolal před svůj soud. Filip poté uveřejnil zcela jiný a mnohem ostřejší text buly i velmi hrubou odpověď na ni. Papež se opět bránil v roce 1302 uveřejněním další buly „*Unna sanctam*“, ve které vyjádřil svůj názor na poměr moci duchovní a světské. Hlavními myšlenkami tohoto dokumentu bylo například to, že je jen jedna svatá katolická církev, která má jen jedno tělo a jednu hlavu - Krista. Kristovými náměstky jsou Petr a jeho nástupci a církev má ve své moci dva meče, duchovní a světský. Světský meč církev svěřila do rukou králů, kteří jsou povinni jej užívat podle církevní vůle. Ten, kdo toto Boží ustanovení porušuje, se protiví Bohu.

⁴⁴ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2006), s. 293.

⁴⁵ HAAG, Michael. Cit. dílo (2011), s. 198.

Michael Haag uvádí, že bylo Jubileum papežem vnímáno jako „svatý rok“, jelikož přesně v roce 1300 uběhlo tisíc tři sta let od narození Krista.

Jelikož byl Filip IV. Sličný oproti papeži velmi politicky schopným, začal usilovat o papežovo sesazení. Své šance využil hned v červnu roku 1303, kdy na shromáždění francouzských stavů vznesl proti Bonifácovi řadu směšných obvinění. Nakonec se ale král rozhodl situaci s papežem vyřešit násilně. Díky papežovým sporům s italským rodem Collonnů nebylo pro Filipa těžké poslat do Itálie svého kancléře Viléma z Nogaretu v doprovodu Sciarry Collonny, jednoho ze členů významné italské rodiny, a sedmdesátiletého papeže přepadnout na letním sídle v Anagni. Přepadení bylo ale špatně připraveno. Nogaret nevěděl, co si má s papežem počít, a tak když po dvou dnech povstali měšťané v Anagni, osvobozený papež byl pak v čestném průvodu římských jezdců uveden do Říma. V Římě ale poté zemřel již 11. října, nejspíš na následky rozrušení.⁴⁶

Když v roce 1303 zvolila konkláve v bazilice svatého Jana v Lateráně v Římě nového papeže, slibovala si od něj nezaujatost vůči francouzskému králi. Benedikt XI., ihned po svém nástupu do funkce, odvolal klatbu na Filipa IV. Součástí jeho svaté politiky bylo oddělovat krále od jednání s jeho rádci, a to zvláště s Nogaretem. I když byla exkomunikace krále i Collonů zrušena, Nogaret v ní stále setrval, a tak měl nezměrný zájem na posmrtném procesu s Bonifácem VIII. Králi a Francii byl vrácen statut, který měl před Bonifácovými opatřeními, ale Benedikt XI. 7. července v roce 1304 zemřel. Kardinálové byli nuceni svolat nové konkláve, kde se otázka určení vhodného kandidáta, při svízelném boji dvou nesmiřitelných stran, stala velmi obtížná.⁴⁷

Na neoblíbenost gaskoňské povahy ve francouzském povědomí velmi dobře poukazovala osobnost budoucího papeže Klementa V. Stejně jako Bonifác VIII., i Klement měl naivní představu o nové křížové výpravě. Zprvu zaujímal postavení sporadicky neutrálního papeže, i když si byl vědom toho, že bez spojení francouzské koruny se k nové křížáctě není možné uchýlit. Po celý rok 1306 jej Francie plně zaměstnávala a to zejména ze stránky procesu s Bonifácem VIII. Klement nabídl králi Filipovi, aby ukončil posmrtný proces s Bonifácem výměnou za upuštění od všech předešlých papežových výnosů. Pro Nogareta by to znamenalo, že by byl zproštěn viny jen za předpokladu, že se vydá na křížovou výpravu, ze které se bude smět vrátit jen na papežův příkaz. Filip IV. tento návrh odmítl. Papežova intence pro pořádání nové křížácty se projevila hlavně tím, že se obrátil na velmistry templářů a johanitů v otázce spojení obou řádů dohromady. Jak

⁴⁶ KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1993. 301 s. ISBN 80-7067-285-4

⁴⁷ Ibidem, s. 173.

ze strany johanitského velmistra Villareta, tak ze strany Jakuba z Molay se tento návrh neobešel bez nesouhlasu. Jakub z Molay se jednak ještě vzpamatovával z templářské katastrofy na ostrově Ruád, na druhé straně si uvědomoval odlišnost a převládající rivalitu obou institucí. Kontextuální chápání jeho charakteru obecně, lze ale vidět v jeho odpovědi na papežovu otázku, ohledně adekvátnějšího způsobu kruciáty: „Je lepší malá nebo velká křížová výprava?“ Ve své zprávě Molay uvádí že, i přes uvědomění muslimské přesily, je třeba: *“...velká, široce pojatá křížová výprava na zničení nevěřících a opětovné získání krvi potřísněné Svaté země Kristovy.”*⁴⁸⁴⁹

6. 2. Ekonomická situace francouzské koruny

Zadluženost francouzské koruny přinesla Francii nemalé potíže. Tento problém se podařilo vyřešit již mezi lety 1313 a 1318. O to horší se zdála být krize mezi papežstvím a francouzským králem. V období pontifikátu Bonifáce VIII. byla Francie na vrcholu své moci. V této době se Filipovo úsilí o získání svých držav na francouzské pevnině (Anglie, Gaskoňsko, přístav Bordeaux a Guyenne) velmi vyhrocuje a Evropě tak hrozí rozsáhlý střet. Svůj nesouhlas s Filipovou politikou vyjadřuje papež Bonifác VIII. vstupem do sporu mezi Anglií a Francií. Francouzský král ovšem odmítá jednat jak s anglickým králem Eduardem I., tak i s papežem, který se ocitá ve velmi napjaté situaci. Bonifác VIII. je ohrožen bohatou italskou rodinou Collonnů, a tak není na místě dělat si z francouzského krále nepřítele.

Filipova druhá snaha o znovuzískávání peněz na své válečné výlohy už nemůže být financována ze strany vazalů, a tak se král obrací na určitou skupinu, na kterou v tomto směru vyvíjí nemalý tlak. Tak tedy dochází mezi lety 1285-1314 k tomu, že duchovenstvo do královské pokladny zaplatí čtyřiadvacetkrát desetinu ze svých příjmů nebo anát, popřípadě oboje. Malcom Barber uvádí, že počátek tohoto jevu, vybírání daní na duchovenstvu ze strany krále, můžeme nalézt již v rámci křížových výprav, kdy se finanční výlohy prostřednictvím duchovenstva dostávaly k papeži. Panovníci brzy začali vybírat tyto daně jako samozřejmost. Odpor ze strany duchovenstva je v tomto případě jistotou. Stížnosti na vysoké daňové požadavky francouzského krále vůči domácím církevním

⁴⁸ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 46.

⁴⁹ MENACHE, Sophia. *Clement V.* [online]. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1998 [cit. 12.3.2020]. Dostupné z:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=54570&lang=cs&site=eds-live&scope=site>

institucím a osobám se začaly dostávat do Říma k papeži. Bonifác VIII. se uchýlil v roce 1296 k vydání buly *Clericis laicos*, v níž prohlásil, že musí být vybírání daní panovníkem vždy schváleno papežem a zároveň Filipovi IV. otevřeně hrozil exkomunikací. Jakožto pohotový státník, zareagoval Filip zastavením vývozu zbraní, kovu a koní do Itálie, čímž papeže v jeho záměru tažení proti rodu Collonnů poškodil. Papež byl tak nucen svá ustanovení na přelomu let 1296-1297 zmírnit. Filip IV. následně, stejně tak odvolal svá rozhodnutí.⁵⁰

V širším měřítku se odpor duchovenstva vůči desátkům projevil mezi lety 1303-1304, kdy bylo dostatečně silné, aby si mohlo klást řadu podmínek. Důležitou událostí bylo shromáždění v Bourges roku 1304, které si odhlasovalo desátek podle vlastních podmínek. Například jej mělo vybírat jen duchovenstvo, měla být respektována církevní jurisdikce, některým kostelům v provincii měly být vráceny světské statky, mělo být umožněno nově obdarovávat kostely a mnoho dalšího. Nelze vlastně říct, do jaké míry toto shromáždění zabránilo koruně, aby desátky ještě více zpřísnila, ale nebezpečný moment byl nejspíše zažehnán jejich potvrzením jak papežem Benediktem XI., tak i jeho následovníkem Klementem V. Duchovenstvo se ale stále domnívalo, že je silně olupováno a z vládních jednání s králem bylo jasné, že nebyl proti použití síly.

Jelikož se ale králi nepodařilo vytvořit celostátní základnu pro zdanění, bylo nutné hledat další přechodné způsoby financování. Tento záměr vláda viděla v úpravě měny. Královské nařízení z května roku 1295 říkalo, že byly vydány peníze, kterým chybělo něco váhy nebo slitiny. Koruna jednak jako dlužník jiným velice těžila, nicméně jako výběřčí daní extrémně trátila, čímž došlo k devalvaci měny o dvě třetiny. V Paříži nastaly nepokoje, přičemž ironií osudu se králi stala skutečnost, že se před buřiči musel uchýlit do templářské pevnosti v Paříži. A tak se tento akt stal opět neúspěšným do té míry, že se Francie musela navrátit k hodnotným penězům. Snad posledním prostředkem pro financování královských výloh a dluhů byly bohaté skupiny jako Lombardané a Židé. Ještě vlivnější organizací byli však právě Templáři.⁵¹

⁵⁰ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 44.

⁵¹ Ibidem, s. 70.

7. Čtyři zrádci Templu

27. listopadu 1309 stanul před papežskými komisaři, v prostředí biskupského paláce vedle katedrály Notre-Dame v Paříži, Ponsard z Gisy, preceptor templářského domu v Payens. Na otázku, zda si přeje hájit řád templářů, odpověděl jednoznačně. Podle něj články obviňující templáře z odmítání Krista, z plivání na kříž a vzájemných tělesných vztahů jednotlivých bratří, byly lživé. Vypověděl také fakt, že příslušná přiznání byla učiněna pod torturou a hrozbou smrti. V Ponsardově rukopisu zaznamenáváme poukázání na přesná jména zrádců, kteří mluvili nepravdivě a nelojálně vůči templářům. Byli to: mnich Vilém Robert, Esquieu z Floyranu, Bernard Pelet a rytíř Gérard z Boyzol.⁵²

David Bryson uvádí, že za osobnost Viléma Roberta lze zprvu považovat Viléma z Paříže, inkvizitora, který sehrál jednu z hlavních rolí v první vlně pronásledování templářů mezi roky 1307-1308. Jeho rodné jméno však bylo "Imbert", zatímco jméno mnicha zmíněného v Ponsardově spisu bylo "Robert".⁵³ Alain Demurger poskytuje naproti tomu výklad dokumentu z 5. února roku 1311, kde je zmíněn mnich Guilhem Robert jako někdo, kdo byl angažovaný v procesu s templáři.⁵⁴

Esquieu z Floyranu je osobností, která je ve zdrojích spojených s templáři velmi často zmiňována. Esquieu byl převorem v Mountfaucon, v opatství svatého Martiala v Limoges (provincie Périgord), a do popředí templářského zrádce se dostal za pomoci dopisu, který byl datován sice měsíce po zahájení soudního řízení, nicméně zcela přesně vymezoval různé nezákonné činy, kterých se templáři dopouštěli. Alain Demurger ve své knize *Les templiers* zhodnotil identitu Esquieua z Floyranu jako pravou po tom, co na základě historického pramenu o svědectví Gérarda z Lavergne (zmínka o přítomnosti

⁵² BURGTORF, J.; NICHOLSON, H.; CRAWFORD, P. *The Debate on the Trial of the Templars (1307–1314)*. Farnham, Surrey, England: Routledge, 2010. ISBN 9780754665700. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=389829&lang=cs&site=eds-live&scope=site>. Acesso em: 19 mar. 2020. "These are the traitors, those who have spoken falsely and disloyally against those of the order of the Temple: Guillaume Robert, the monk, who tortured them; Esquieu de Floyrac from Béziers, co-prior of Monfaucon; Bernard Pelet, the prior of Mas d'Agénais; and Gérard de Boyzol, a knight who came to Gisors."

⁵³ BRYSON, David. Three "Traitors" of the Temple: Was Their Truth the Whole Truth?. In: BURGTORF, J.; NICHOLSON, H.; CRAWFORD, P. *The Debate on the Trial of the Templars (1307–1314)*. Farnham, Surrey, England: Routledge, 2010. ISBN 9780754665700. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=389829&lang=cs&site=eds-live&scope=site>. Acesso em: 19 mar. 2020.

⁵⁴ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 13.

svědků z Mountfaucon na soudním řízení), doložil vazbu mezi převorstvím Moutfaucon a templářským soudem.⁵⁵ Esquieu ve svém listu Jakubovi II. Aragorskému připomíná, že ho na začátku roku 1305 přijel informovat o tom, co se dozvěděl o řádu templářů. Aragorský a sicilský král mu nejspíše nevěřil, a tak se Esquieu vydal svědčit o svých zkušenostech před francouzského krále. Filip IV. následně vyslal Viléma z Nogaretu, aby zjistil, o co jde a ten se snažil ze všech sil vyslechnout jak templáře, kteří se nedovoleně vrátili z vyhnanství, tak i ty, kteří byli z řádu vyhnáni. Tak začal již v roce 1305 vznikat spis, který tvůrcům zaručoval významný zdroj k nátlaku vůči církvi a papeži a na jehož užitečnost ve věci templářů musel „dozrát“ čas.⁵⁶

Jestli nelze pochybovat o totožnosti alespoň jednoho z Ponsardem zmíněných zrádců, je to Bernard Pelet. Podle dostupných zdrojů ho ovšem nelze vnímat jako zrádce v pravém slova smyslu. Už jako převor v Mas d'Agenais, radní anglického krále a jmenovaný vévoda Akvitánie, doručil v roce 1307 dopis od francouzského krále Filipa IV., obsahující obvinění proti templářům, anglickému králi Eduardovi II. Eduardova odpověď hraničila s naštvanou nedůvěrou. Bernarda lze tedy považovat spíše za nositele špatných zpráv, než zrádce.⁵⁷

V pořadí čtvrtým zrádcem na Ponsardově listu byl rytíř Gérard z Boyzol. Podle Alaina Demurgera bylo toto jméno více než dvěma historiky zaměněno za Gérarda z Lavergne, preceptora Andrivaux a Périgordu a často bylo také uváděno ve znění „de Neyzol“. Gérard z Lavergne měl údajně před inkvizitory stanout v domě soudního vykonavatele s vážným obviněním proti templářům a tím si u Ponsarda z Gisy vysloužit nálepku čtvrtého zrádce.⁵⁸ David Bryson však v kapitole věnované Ponsardovi přichází s teorií, získanou na základě latinského spisu „*Regesta Clementis Papae*“. Zde se píše o přítomnosti Gérarda z Causse, převora v Bastit du Causse, v rámci papežského setkání v Poitiers. I když je to jen čistá hypotéza, v rámci Brysonovy teorie je více než možné, že Causseova výpověď referuje o převorství Le Bastit hovorově jako o „Basoez“. Boyzol může být tedy také hovorově označení tohoto geografického bodu a tím pádem by rytíř Gérard z Boyzol byl ve skutečnosti Gérardem z Causse.⁵⁹

⁵⁵ DEMURGER, Alain. *Les Templiers: Une chevalerie chrétienne au Moyen Âge*. Points, 2014. 720 s. ISBN 978-2757844410

⁵⁶ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2011). s. 156.

⁵⁷ BRYSON, David. Cit. dílo (2010), s. 98.

⁵⁸ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo (2018), s. 13.

⁵⁹ BRYSON, David. Cit. dílo (2010), s. 99.

Hypoteticky je jasné, že počet osobností, aktivních v jakémsi “odboji” zaměřeném proti templářům, je podstatně více, než uvádím v této kapitole. Malcolm Barber sám pojednává o možnosti, že část králova silného podezření pro započetí procesu s templáři, mohla pocházet od lidí, jako byl Esquieu z Floyranu, ale že je více než možné, že jeho argumenty posílilo i využití špionů a informátorů.⁶⁰ List Ponsarda z Gisy je však alespoň jedním z věrohodnějších pramenů k možné rekonstrukci toho, jak se toto “hnutí” odpůrců vyvíjelo a jak je dokonce i otázka jejich identity historicky velmi problematická. Z hlediska pochopení počínání aktérů, rovněž nelze vyloučit to, že většina těchto lidí si byla velmi jista tím, co proti templářům vznesla. Možná tedy nešlo jen o intenci msty, záměrného pošpinění atd. Důvodů mohlo být mnoho. V každém případě by jejich zhodnocování poskytovalo jen nepodložené teorie.

⁶⁰ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 75.

8. Obsah obvinění

Obsah obvinění mluvících proti templářům se v popisech většiny osobností celkem scházel. Jedno dosvědčující svědectví, které zcela přesně shrnuje všechna zásadní obvinění, poskytuje Malcolm Barber. Dějištěm se stává převorství Bastit du Causse kde od roku 1305 do roku 1307 působil jako převor Gérard z Causse (Gérard z Boyzol?). Mezi lety 1307 a 1311 Gérard během soudního řízení v Paříži vypovídal čtyřikrát a při jeho poslední, čtvrté výpovědi, se zmínil o tom, že byl do řádu přijat o 12 nebo 13 let dříve.⁶¹ Jeho vyprávění pojednává o průběhu přijímání do řádu: *“Vzdejte se Boha’ My ohromení a zděšení jsme odmítli. ‘Musíte’! (obnažili své meče). Poté jsme se, sevření hrůzou, my, kteří jsme neměli žádné zbraně, vzdali Boha. Udělal jsem to ústy, ne srdcem. Chci věřit, že i ti dva další. ‘Plivněte na kříž’, přikázali nám. Když jsme odmítli, řekli, že nám udělí milost, pokud si vše necháme pro sebe a nebudeme o nich vypovídat. Poté nám jeden z nich řekl, že pokud ucítíme nějaké přirozené “teplo”, můžeme se spojit mezi sebou. Tak to bude lepší pro pověst řádu, než abychom se honili za ženami.”*⁶²

Abychom si vymezipily hlavní aspekty templářského odsouzení, musíme se zaměřit na jejich závažnost. Podle pomluv, ať už byly více či méně vymyšlené, se templáři měli oddávat pochybným a nemorálním praktikám, mezi které patřilo popření Krista, plivnutí na kříž, obscénní polibky, sodomie, tajnost jednání kapitul, nedostatek charitativní činnosti, zadostiučinění hříchů udávané laiky a mnoho dalšího. V průběhu pozdějších procesů pořádaných v různých diecézích se však tato obvinění barvitě proměňovala. Již v tomto obraze obvinění vidíme, že v případě templářů se totiž nejedná jen o morální pochybení, ale o daleko závažnější věc víry, která byla pro inkviziční instituci důvodem pro pronásledování.

⁶¹ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 145.

⁶² BRYSON, David. Cit. dílo (2010), s. 100. Originál: *“‘Renounce God!’ We, stupefied and terrified, certainly refused. ‘You must!’ (and bared their swords.) Then, under the grip of terror, we who carried no arms renounced god. I did it by mouth and not by heart; the two others also, i believe. ‘Spit on the cross’, the sergeants then commanded us. As we refused, they said that they would grant us grace, on the condition that we would keep it to ourselves and not denounce them. Then, one of them told us that if we sensed any natural heat, we could always couple between ourselves; that would be better for the reputation of the order than to chase after women.”*

9. Předehra

9. 1. Poitiers

Jakub z Molay pravděpodobně opustil Kypr v říjnu roku 1306 a do Marseille dorazil na konci prosince. Klement V. v té době zrovna sídlil v Poitiers, plánovaném místě setkání s oběma velmistry řádů, kterého se měl účastnit i francouzský král. Filip IV. však do Poitiers nepřišel primárně z důvodu projednávání otázek týkajících se nové křížové výpravy nebo slučování řádů. Neznamena to ale, že by o ně neměl zájem. V rámci kruciáty by mohl znovu kolektivizovat desátky od duchovních a ve stvoření jednoho univerzálního rytířského řádu, podléhajícího jen králi nebo jeho synovi, viděl idylickou budoucnost. Jeho hlavním cílem se ovšem stalo zahájení tlaku na papeže v záměru konečného ustanovení rozsudku nad vzpomínkou Bonifáce VIII. Zároveň měl král v plánu započít akci proti templářům.⁶³ Podle některých pramenů neusiloval Filip ani tak o znovudobytí Svaté země, ale spíše o podrobení křesťanské Byzance a usednutí na starobylý císařský trůn.⁶⁴

Podle Alaina Demurgera je nemyslitelné, aby se Jakub z Molay po svém přesunu z Kypru do Francie nedozvěděl o opovrženímhodných zvěstech týkajících se řádu.⁶⁵ Papež schůzku v Poitiers zrušil a zmíněné setkání se tedy nakonec konalo až v květnu roku 1307.⁶⁶ Sloučení řádů bylo oběma velmistry odmítnuto.⁶⁷ Špitálníci v myšlence na novou křížovou výpravu zvolili způsob komornějšího uspořádání a uspěli, jelikož v červnu toho samého roku dobyli byzantský ostrov Rhodos a tím získali vlastní nezávislý stát, který jim umožnil přežít. Templáři se spolu s rozhodnutím Jakuba z Molay, uspořádat velkou kruciátu, ocitli ve vzduchoprázdnu, neboť k této nákladné výpravě nikdy nedošlo. Možná i proto se na hlavu templářů v této době snášela kritika za jejich údajnou liknavost.

Jakub z Molay tedy pravděpodobně strávil léto roku 1307 v Poitiers. Možná i v důsledku jednání s papežem si byl nejspíše vědom toho, jak moc je situace týkající se obvinění vznesených proti rytířům, závažná. Chytil se iniciativy a s králem již v Paříži započal rozhovor o problému odpouštění hříchů, které v řádu občas vykonávali laici. V tomto úseku je důležitá osobnost Jana Burgund'ana (vyslance Jana II. Aragorského v Poitiers),

⁶³ DEMURGER, Alain. Cit. dílo, (2018), s. 23.

⁶⁴ HAAG, Michael. Cit. dílo (2011), s. 206.

⁶⁵ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2018). s. 23.

⁶⁶ O tom, kde byl Jakub z Molay mezi prosincem/lednem 1306 a květnem 1307 nevíme.

⁶⁷ Již jednou se otázka zaměřená na spojení dvou nejvýznačnějších rytířských řádů v historii odehrála.

Prvním návrhem apeloval na velmistry papež Mikuláš IV. v roce 1291. Ten byl již tehdy stejně tak odmítnut.

který v dopise aragorskému králi popisuje řeč, kterou Jakub z Molay přednesl 29. května 1308 právě v Poitiers. V obsahu této zprávy se hovoří o předstoupení velmistra se slovy “zavánějícími” kacířstvím a s přiznáním, že on sám v kapitule odpouštěl hříchy bratřím, přestože byl laik a nevěděl, jak se to dělá.⁶⁸

Když se Jakub z Molay opět vrátil do Poitiers, byl pravděpodobně vyplašený ze setkání s králem. Obrátil se tedy na papeže s prosbou o začátek vyšetřování v rámci templářského řádu. Klement V. ve svém dopise králi Filipovi IV., ze dne 24. srpna 1307, oznámil velmistřův záměr, který ho vedl k rozhodnutí započít vyšetřování.⁶⁹

O velmistřově počínání je možné vézt teorie, zda bylo neuvážené, příliš riskantní nebo zcela na místě. V rámci svého jednání s králem, musel Jakub z Molay jistojistě připustit, že se v prostředí templářského řádu dějí určité nesrovnalosti, jak v souladu s řeholí, tak i s vírou jako takovou. Jedinou vyšší autoritou, která by mohla templářům zajistit reformaci místo případného pronásledování, byl právě papež.

9. 2. Maubuisson

Když v roce 1307 odjel Filip IV. ze setkání v Poitiers, zdá se, že ještě nějakou dobu cestoval. Pravděpodobně právě v opatství Maubuisson byl králi doručen papežův dopis datovaný na 24. srpna 1307. Důvod královy intence k zatýkání templářů bez souhlasu papeže, a tím podstoupení rizika k učinění nelegálního aktu, není v dostupných pramenech ničím objasnitelný. Zdá se ale, že Filipovy záměry musely být zřejmé již před 14. zářím. Alain Demurger uvádí, že právě na tento den byly datovány dva texty, které se hned dostaly do oběhu. Jedním z těchto dokumentů byl latinský spis obsahující řád zatýkání templářů v království Francie. Druhým byl dokument ve francouzštině zahrnující praktické informace a instrukce pro pořadatele zatýkání. Navíc, 14. září připadá na významný církevní den, svátek Povýšení svatého Kříže, což se v souvislosti s vydáním obou listů nezdá být jako náhoda.⁷⁰

V prvním z těchto listů král například srdceryvně vykresluje svůj úžas a bolest nad templářskou angažovaností v odmítnutí a opuštění Boha. Zároveň jeho obsah, zdá se být určitou obhajobou králova počínání, hlavně v bodě popisujícím přítomnost pařížského inkvizitora Viléma na vyšetřování rytířů a jeho potvrzení obvinění, která byla nad řádem

⁶⁸ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2011). s. 147.

⁶⁹ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2018). s. 25.

⁷⁰ Ibidem, s. 29.

vznesena. Podle této zmínky je možné předpokládat, že bylo královo počínání jakousi odpovědí na již předchozí vyšetřování vedené právě Vilémem z Paříže, nebo se o to, aby to tímto stylem působilo, chtěl král sám postarat.

V druhém dokumentu se odvíjí instrukce pro správce a senešaly, kterým byl dán rozkaz o zatčení templářů v jejich okrscích a o zabavení jejich majetku. Svá výslechová řízení měli vykonávat diskrétně. Například vinice a farmářské oblasti byly organizátory ponechávány netknuté s tím, že na ně bude dohlíženo bohatými pány z příslušného regionu. Zajatí templáři držení v izolaci pod kontrolou stráží, měli být okamžitě vyslýcháni, dokonce i před tím, než se dostali k inkvizitorovi. Mučení mohlo být v případě nutnosti použito. Příkaz senešalům a správcům, povědět zajatým templářům, že papež a král vědí o jejich činech, a že v případě přiznání se jim dostane prominutí, zatímco v opačném postupu budou odsouzeni k smrti, je vysoce zajímavým bodem dokumentu. Skrze tento fakt je zřejmé, že byl král i jeho poradci přesvědčeni o tom, že potřebují mít své akce proti templářům potvrzené nějakou církevní autoritou. V dokumentu ze 14. září 1307 je ale zmínění papežovy osobnosti samozřejmě lží. V tomto spise bylo také ustanoveno pevné datum zatýkání příslušníků řádu. Pátek, 13. října 1307.⁷¹

Osobnost hlavního pařížského inkvizitora stojí také za zmínku. Vilém z Paříže byl jeden z bratří řádu kazatelů (Dominikánů), doktor teologie a hlavně pokorný služebník francouzského krále. Za inkvizitora Paříže byl uznán nejspíše v roce 1303. Od 15. prosince 1305 byl ustanoven královým zповědníkem a jeho pozice jakožto inkvizitora Francie byla vskutku schválena i papežovým souhlasem. Abychom pochopili jeho roli v rámci procesu s templáři, je potřeba ji pojímat ve světle volnomyšlenkářství.⁷²

Vilém nebyl specificky určen pro jednání s rytíři, spíše byl pověřen vykořeněním hereze z francouzských struktur. Stejně tak, v procesu s templáři potřeboval specifický mandát, který mu papež samozřejmě neudělil. Můžeme se domnívat, že hlavním důvodem byla Klementova neopatrnost v rámci králova jednání na 14. září 1307. Vzhledem k tomu, že pro papeže zde ale do té doby neexistovalo nic jako “templářská záležitost” nebo templářská hereze hodná překonání, nemůžeme papeže svobodomyšlně obviňovat.

V opatství Maubuisson se 22. září konalo další setkání královského koncilu, kde byla dohodnuta dvě ustanovení. Jedním z nich bylo, že bude Vilém z Paříže nositelem

⁷¹ Ibidem, s. 30.

⁷² BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 71.

královské pečeti. Dalším byl jeho dopis inkvizitorům Toulouse a Carcassonne s požadavky pro započnutí pronásledování. Je samozřejmostí, že hlavním záměrem tohoto dopisu bylo rozšíření a mobilizace inkvizitorů a královských sil na jih Francie. Skrze celé království mělo ruku v ruce cíleně působit inkviziční i královské hnutí. O tom, že rovněž i tato nařízení byla z hlediska papežské autority nelegální, již nemusíme ani hovořit.⁷³

⁷³ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2018). s. 32.

10. První vlna pronásledování

10. 1. 13. říjen 1307 - zatýkání

Kronika Viléma z Nangis nám poskytuje informace o dni, kdy byli: “...všichni templáři... v království Francie ihned a najednou zajati a zamčeni do různých vězení, podle královského řádu a dekretu. Mezi nimi byl i velmistr řádu, který byl vzat a uvězněn v domě Templu v Paříži.”⁷⁴

Jakub z Molay po druhotném setkání s papežem v Poitiers odjel do Paříže, kde se 12. října 1307 účastnil pohřebního průvodu manželky Karla z Valois, bratra Filipa IV. Zaujímal zde čestné místo, jelikož držel jednu ze šňůr pallia na její rakvi. Stížnosti francouzského krále na řád, které musely být ve všeobecné známosti, nebyly nejspíše považovány za varování. O tomto faktu také svědčí doklady o přijímání nových členů bez ustání, již před osudným říjnem 1307. V pařížském Templu Jakuba z Molay zadrželi časně ráno, 13. října 1307. Zde ho také, pod příslušným dozorem, uvěznili. Není těžké si představit, jak těžkým procesem mohl být týden nebo deset dní strávených v zajetí. Identickému procesu se nevyhnulo i další množství templářů. V pátek, za úsvitu 13. října 1307 došlo totiž k zátahu a zadržení téměř všech templářů v království.⁷⁵

Některým se však podařilo utéct, což nám poskytuje další otázku k zamyšlení. Je totiž možné, že někteří templáři tušili královy záměry již dříve, před tragickým říjnem. Ve většině dostupných pramenech se zmiňuje osobnost Gérarda z Villiers, preceptora Francie. Je to však na základě dokumentu, který byl vydán královským kancléřstvím a který udával jména všech utečenců. Gérard z Villiers byl jeden ze dvou významných hodnostářů, kteří se na tomto listu nacházeli. Seznam dohromady čítá 20 jmen, nicméně bez předpokladu, který je povětšinou badateli přijímán - a tedy, že spolu s Gérardem z Villiers uprchlo ještě dalších 40 bratrů. Ne všichni templáři, uvedeni na tomto seznamu, byli ve svém útěku úspěšní. Na druhou stranu, Demurger také předpokládá, že mnoha rytířům mohla být

⁷⁴ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2018). s. 33. Originál: “...all the Templars... in the kingdom of France were immediately - and all at once - seized and locked up in different prisons, following an order and decree by the king. Among them was the Grand Master of the order, who was taken and held prisoner in the house of the Temple in Paris”

⁷⁵ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2011). s. 168.

poskytnuta pomoc od jejich rodin a mnoho z nich se mohlo úspěšně skrývat do konce svého života.⁷⁶

10. 2. Troyes

Historicky první vyslýchání templářů se konalo v Troyes v časovém rozmezí od 15. do 18. října, kdy byly vyslýchány tři osobnosti řádu. 15. října, v neděli po svátku svatého Denise, byli Jean z Genéfle, z diecéze Liége a Nicolas ze Serre, z diecéze Troyes podrobeni inkvizičnímu výslechu. V jeho rámci měli údajně přiznat, že odmítli Krista, plivali na kříž, prováděli obscénní polibky a že jim byla udělena v rámci přijímání rada, aby měli tělesné styky s ostatními bratřími. Oba dva byli přijati do řádu Raoulem z Gisy (neplést s Ponsardem z Gisy), který byl vyslýchán jako třetí v pořadí, přičemž přiznal ty samé hříchy, jako oba dva jeho předchůdci.

Fakt, že byli tito tři rytíři poté přesunuti do Paříže a následně tam znovu a stejným způsobem vyslýcháni, nás nutí ptát se po důvodu. Alain Demurger se přiklání ke skutečnosti, že mohlo jít o pouhý záměr prospěšnosti k rychlému získání přiznání od Raoula z Gisy. Jinak tato otázka zůstává ve všech dostupných pramenech nezodpovězena.⁷⁷

10. 3. Paříž

V Paříži, v období od 19. října do 24. listopadu 1307, vyslýchala inkvizice dohromady 138 bratří bez přítomnosti žádného královského reprezentanta. Proces se ve větší míře konal přímo v pařížském Templu, někdy byl přesunut do domu řádu bratří kazatelů. Komisi předsedal Vilém Pařížský, a když se musel vzdálit, pověřil povinností vyslýchání Nicolase d'Emerata nebo Viléma ze Saint-Euverce, převora kláštera řádu kazatelů. Čtyři nebo pět dalších mělo údajně asistovat jednomu předsedajícímu v komisi. Byli to klerici, nebo z většiny členové řádu kazatelů. Účast ostatních církevních řádů na procesech s templáři byla minimální. Bratří z řádu sv. Augustina se účastnili jen na prvních vyslýcháních, Františkáni se neúčastnili vůbec. Komise zasedala dohromady tedy 21 dní, dokonce i o nedělích, 22. října, a 12. a 19. listopadu. Výsledky byly suspendovány hlavně na svátek Všech svatých, od večera 27. října do rána 2. listopadu. Číslo počtu

⁷⁶ Ibidem, s. 169.

⁷⁷ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2018). s. 45.

vyslýcháných templářů se měnila každý den a záznamy výsledků jsou povětšinou krátké. Jejich délka je významně prodloužena jen v případech, týkal-li se záznam nějaké mocensky významnější osobnosti jako byl například Jakub z Molay, Hugo z Pairaud, Geoffroy z Gonnevillle nebo výše zmíněný Raoul z Gisy.⁷⁸

Královská režie byla tazateli přesně následována. Po krátkých sériích otázek na identitu vyslýchaného, zahrnujících jméno, věk, pozici, místo a datum přijetí do řádu, byl obžalovaný vyslýchán souvisle v otázkách obvinění (viz výše). V dokumentacích vyslýchání se však objevuje nový aspekt obvinění, a to uznávání existence a uctívání modly. Dva z bratří (Rainier z Larchant a Vilém d'Herblay) se doznali, že viděli modlu ve tvaru hlavy, stejně tak, jako již zmíněný Raoul z Gisy, který v Paříži přiznal to samé, ač v Troyes tak neučinil.

Z dokumentů k procesu s templáři vyplývá, že bylo v Paříži vyslýcháno dohromady 138 bratří, což zahrnovalo i řádové hodnostáře. V rámci tohoto počínání většina z bratří doznala všechny nebo jen některé činy, z nichž byla obviněna. Jen čtyři z rytířů tyto hříchy nedoznali a záznamy z jejich vyslýchání jsou mimořádně stručné. Nebyli předmětem zájmu, jelikož nepřiznali žádná z obvinění. Otázkou stále zůstává, jestli byli mučeni nebo ne, nicméně tento problém se týká i ostatních 134 bratří. Otázka tortury je zde více než na místě, protože i Malcom Barber uvádí například svědectví Raimbauda z Carombu, precetora Kypru, který nejprve tvrdil, že se nikdy nedoslechl nebo nedozvěděl o řádu nic špatného nebo ostudného, ale při druhém vystoupení před soudem, pravděpodobně po mučení, učinil plné doznání.⁷⁹ Demurger se zabývá i tím, zda někdo ze čtyř utečenců setrval v následujících letech a dodává svědectví o tom, že minimálně tři z nich určitě. Čtyři nepřesvědčivá doznání ale nemohla zabránit katastrofálnímu osudu 134 dalších rytířů. Další templáři, kteří nebyli vyslýcháni v Paříži a jejichž záznamy nemáme, pravděpodobně odmítli vypovídat. Někteří z nich totiž byli uvězněni bez výsledku a řádného procesu. Je možné (ale ne zcela jisté), že nebyli podroběni výsledku z důvodu toho, že příslušný inkvizitor již dávno věděl, že by nezískal jejich přiznání. Tento názor je ale veden jen za předpokladu předběžné tortury aplikované na tyto jedince, který se zdá být z dostupných pramenů pravdivý.⁸⁰

⁷⁸ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 78.

⁷⁹ Ibidem, s. 78.

⁸⁰ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 49.

Jak jsme se již dozvěděli, pařížskému výslechu byli podrobeni i někteří významní hodnostáři řádu. Zmiňme tedy alespoň ty nejvýznamnější. Hugo z Pairaud měl hodnost vizitátora Francie. Touto funkcí se stal fakticky pánem templářských domů v Evropě a stál v hodnosti přímo za velmistrem, Jakubem z Molay. Templářskou hodností se pyšnil velmi dlouho a v řádu měl významnou rodinnou tradici. Jeho strýc do řádu přijímal právě Molaye. Přiznání Huga z Pairaud učiněné v Paříži mělo obrovský dopad nejen na řád jako takový, ale zvláště na rytíře žijící ve Francii, jelikož se jako putující vládce v západních zemích musel účastnit přijímacích obřadů, které se staly předmětem vyšetřování. Pairaudovo přiznání, učiněné 9. listopadu, bylo za těchto okolností považováno za stejně závažné, jako přiznání Jakuba z Molay.

Další z významných figur byl Geoffrey z Charney, preceptor Normandie. Tato funkce mu umožňovala stát se jedním z nejvlivnějších hodnostářů řádu. Zároveň se tam v době svého vyslýchání nacházel již úctyhodných 37 let. Byl podroben intervenci jako jeden z prvních spolu s Jakubem z Molay, od 19. do 26. října v Paříži a pravdivost obvinění přiznal 21. října.

Za zmínku stojí dále i Geoffroy z Gonnevillu, preceptor v Akvitánii a Poitou, byl vyšetřován 15. listopadu a komise získala rovněž jeho plné doznání.⁸¹

10. 4. Nîmes -Beucaire

V okrese Nîmes-Beucaire rozhodl král Filip IV. o pravomoci královského rytíře Oudarda z Maubuisson a poručíka generála Viléma ze Saint-Just k provedení operace. Vilém neváhal a s dalším královským rytířem započal zatýkání templářů v senešalství. Dva komisaři zavítali nejdříve do Aigues-Mortes, kde zatkli a uvrhli do vězení 45 bratří. Zde se k nim připojilo několik významných osobností, které působili v senešalství jedině jako královští agenti a výslechy jako takové byly prováděny po čtyři dny, od 8. do 11. listopadu, v rezidenci královského pokladníka. 12. listopadu byly všechny výpovědi zkolektivizovány a Oudard z Maubuisson shromáždil všechny vyslýchané templáře, aby potvrdili své výpovědi, což také udělali. Oudard dále svolal inkvizitory dané oblasti pověřené Vilémem z Paříže. Prohlášení přítomných templářů bylo čteno nahlas a několikrát v jejich rodných jazycích. Rytíři je znovu potvrdili svým doznáním přímo před inkvizitory. 16. listopadu Oudard spolu s inkvizitory přesídlil do Nîmes k vyslýchání

⁸¹ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 91.

dalších patnácti templářů již dříve uvězněných v tomto městě. Zdá se, že i v Nîmes byl uplatňován stejný postup jako předtím v rezidenci královského pokladníka v Aigues-Mortes. Odehrávala se zde i stejná reakce obviněných.⁸²

Hlavním záměrem poukázat na procesy konané v Aigues-Mortes a v Nîmes je jejich opozice vůči Paříži. V obou městech templáři údajně přiznali klasická obvinění. Procesy byly vedeny v utajení, bratří ovšem nikdy neslyšeli o uctívání nějaké specifické modly. V Aigues-Mortes a v Nîmes byla role inkvizitora redukována na pozici podřízenou královským agentům. Tím pádem tyto procesy reprezentují jiné a zcela rozdílné situace v porovnání s Paříží. V Nîmes královští agenti reprezentovali inkvizici zabývající se templáři, kteří své doznání již potvrdili. V Paříži reprezentovali inkvizici zabývající se templáři, kteří byli uvedeni do takového stavu, aby se přiznali. Rozdílnost byla ve formě, ne v podstatě. Společným elementem byly samozřejmě výhrůžky a použití tortury.

Velmi identické postupy byly uplatňovány po dalších územích v rámci francouzského království a to hlavně na jihu. Za středobody dalších procesů v rané fázi pronásledování můžeme považovat například Caen⁸³, Cahors, Carcassonne atd. Nutno však dodat, že vyšetřování v průběhu roku 1307 nebylo nijak limitováno jen na místa, ze kterých jsou nám přístupny záznamy. Další z nich byla zmíněna například v templářských výpovědích před papežskou komisí v letech 1310-1311. I přesto se nám ovšem z výsledků v provinciích dochovalo od října 1307 do ledna 1308 dohromady 94 výpovědí.

⁸² DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 50.

⁸³ FIELD, Sean. Torture and Confession in the Templar Interrogations at Caen, 28-29 October 1307. *Speculum* [online]. Chicago: The University of Chicago Press, 2016, 91 (2), 297-327 s. [cit. 10. 4. 2020] Dostupné z: www.jstor.org/stable/43883958

11. Jakub z Molay

11. 1. Doznání Jakuba z Molay

Již víme o Jakubově počínání v Poitiers roku 1307 a o jeho požadavku na započetí vyšetřování v rámci řádu. Otázkou je stále fakt, zda velmistr řádu alespoň něco tušil o králových úkladech, a jestli ano, zda měl záměr uprchnout? Odpověď nám poskytuje dopis datovaný na listopad 1307, který anonymní autor (pravděpodobně templář) zaslal veliteli oblasti Ascó v Aragonii. Podle dále zmíněného pařížského informátora se zde píše, že je velmistřovi doporučeno uprchnout. Na tento dopis měl sám velmistr odepsat a vyjádřit svůj morální nesouhlas s útekem. Tento dokument však nelze brát velmi vážně.⁸⁴

Co víme jistě je fakt, že Jakub z Molay se před inkvizitorem Vilémem z Paříže objevil poprvé 24. října 1307. Tehdy mu mohlo být cirká 60 nebo 65 let. V rámci výslechu měl doznat klasická obvinění zahrnující odmítnutí Krista i plivání na kříž, nicméně s klasickými rezervami, které jsme mohli zaregistrovat i u jiných bratřů. Například, že odmítl Krista pouze ústy, nikoli srdcem; že plivl vedle kříže, nikoli na něj. Tato přiznání byla minimální, ale dostatečná pro znevážení řádu. Navíc, máme k dispozici evidenci dopisu od velitele Miraveta, adresovanému velmistřovi templářů v Aragonii. Zde se píše o významných zprávách od důvěryhodného muže jménem Romeu z Bruguera, katalánského bratra kazatele a mistra teologie na univerzitě v Paříži. Podle jeho informací král uvěznil templáře v pařížském Templu, kde od sebe byli odděleni. Byl zde uvězněn také velmistr řádu, který byl mučen. Následně se měl doznat k hříchům před zraky všech prelátů a mistrů pařížské univerzity.⁸⁵

Den po zatýkání templářů v katedrále Notre-Dame shromáždil Vilém z Nogaretu kleriky a doktory z pařížské univerzity, aby ospravedlnil templářské zatýkání a posunul dále stíhací argumenty.

Další den v neděli, v zahradách královského paláce, král otevřeně a veřejně přede všemi přednesl všechny činy, kterých se templáři dopustili, a ke kterým se přiznali. Zmínil se také o tom, že své vyšetřování připravil na žádost generálního inkvizitora Paříže, ovšem pro potvrzení Filipových slov také neexistuje důkaz. Následně, 16. října napsal Filip IV.

⁸⁴ DEMURGER, Alain. Cit. dílo, (2011). s. 168.

⁸⁵ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 60.

list ostatním evropským panovníkům (králi Aragonie, králi Anglie atd.), ve kterém je informoval o svém postupu a vyzval je k plnění identických kroků.⁸⁶

25. října se situace chopil opět Vilém z Nogaretu, který do budovy Templu, shromáždil skupinu složenou hlavně z magistrů, doktorů, bakalářů a studentů pařížské univerzity. Vilém z Paříže sem přivedl kromě Jakuba z Molay další rytíře, kteří se dříve doznali svých hříchů. Jeho záměr byl jasný. Chtěl, aby rytíři před očima vzdělanců potvrdili své výpovědi. Velmistr své doznání potvrdil a připomněl původ a misi Chudých rytířů Krista a Šalamounova chrámu, které mu umožnili získat slávu a prestiž, dokud ho “nepřítel lidské rasy” neobrátí vůči strašným činům odsouzeným samotným “nositelem světla, pro kterého nic není skryto” (tedy francouzským králem). Tím odstartoval palisádu doznání, která se konala dalšího dne, 26. října. Na konci tohoto dne svá obvinění odpřisáhlo 37 rytířů, včetně velmistra Jakuba z Molay. To pro krále znamenalo neočekávaný postup k lepšímu.⁸⁷

Byl tohle všechno výsledek mučení, nebo jen rafinovaného vyjednávání? Ať už to bylo jakkoliv, něco muselo přesvědčit velmistra k napsání dopisu všem zadrženým templářům s požadavkem, aby následovali jeho příklad a přiznali skutky, ze kterých byli obviněni.

11. 2. Papežova reakce

27. října 1307 papež Klement V. silně zareagoval na královy činy. Ve svém listu připomněl králi, jaké výsady má Římský stolec a církev. Že ve věcech zahrnujících náboženství a hlavně v těch, ve kterých by mohly být poškozeny církevní a náboženské autority, by princové neměli přenechávat vše jen jejich vlastním světským soudům, ale pravomoci těch církevních. Následně Filipa IV. obvinil: “*Ale ty, nejmilejší synu, smutně prohlašujeme, jsi vztáhnul ruce na osoby a statky templářů, a ne ledajakým způsobem, ale zašel jsi tak daleko, že jsi je uvěznil.*”⁸⁸ Papež ve svém listu dále implicitně odsuzuje mučící praktiky. Připomínajíc své záměry zahrnující “věc templářů” a svůj dopis z 24. srpna 1307, Klement V. vyčítá králi, že jednal vzdorně vůči římské soudní pravomoci,

⁸⁶ LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of the Middle Ages*. New York: Harper and Brothers, 1888. Volume III. ISBN 978-1566192231

⁸⁷ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 61.

⁸⁸ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 63. Originál: “*But you, dearest son, we grieve to report, you have laid hands upon the persons and goods of the Templars, and not just anyhow but going as far as imprisoning them.*”

což je “...urážka a pohrdání naší osobou spolu s Římskou církví.”⁸⁹ Bez záměru přidavku svých stížností, papež v závěru dodává, že do Paříže posílá kardinály Berangera Fródola a Étiennea ze Suisy (ustanovení do úřadu v roce 1305), aby informovali krále o papežském hněvu a získali královskou přísahu k navrácení templářů, jejich lidí a jejich majetku do rukou církve.

Je samozřejmostí, že tímto rozhněvaným dopisem papež nemínil jen protestovat, potřeboval hlavně naplnit svou kontrolu nad celou situací. Jeho hlavním záměrem bylo navrátit celou templářskou aféru do rukou církve tak, jak tomu bylo před královými náhlými a násilnými činy. Ovšem přesunutí templářů a jejich majetku pod strážce církevní autority nebylo dost. Vše muselo být přesunuto z moci krále a jeho inkvizitorů, kteří neměli specifický mandát udělený papežem. Přesně tento fakt byl záměrem buly *Pastoralis Praeminentiae* z 22. listopadu 1307. V tomto dokumentu papež vyzývá všechny panovníky a prince, aby započali zatýkání templářů na svých územích s výjimkou toho, že budou rytíře a jejich majetek umisťovat do bezpečného opatrovnictví samotné církve. Tímto krokem sice potvrdil, že neschovává svůj zármutek nad templářským doznáním v Paříži a o to víc nad doznáním Jakuba z Molay, nicméně zároveň potvrdil i to, že předem nezvažuje jejich vinu. Bulu *Pastoralis Praeminentiae* brzy následuje papežské oznámení o otevření vyšetřování.⁹⁰

1. prosince Klement V. opět napsal králi Filipovi spravedlivé vyjádření svého údivu nad královými náznaky, že byl papež informován a plně souhlasil se zatýkáním templářů. V tomto listu ještě jednou přeformuloval královi výpověď a připsal veškerou odpovědnost za tento čin právě jemu. Na konci tohoto dopisu ještě Filipa IV. jednou informoval o vyslání svých dvou kardinálů do Paříže. Jejich první misie byla však nadarmo.⁹¹

11. 3. Jakub z Molay a kardinálové

Kardinálové Beranger Fré dol a Étienne ze Suisy měli dorazit do Paříže údajně na začátku listopadu 1307. Král ovšem odmítl templáře kardinálům vydat, a když se papež kardinálů údajně 7. nebo 8. listopadu v Bordeaux ptal na to, jestli vyjádření o pravdivém obvinění slyšeli přímo od templářů, odpověděli, že jim ho poskytli magistři teologie,

⁸⁹ Ibidem, s. 63. Originál: “...an insult to and contempt of our person together with that of the Roman Church.”

⁹⁰ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 96.

⁹¹ Ibidem, s. 97.

doktoři, právníci a poradci královského soudu. Na základě této výpovědi, poslal papež kardinály do Paříže znovu a připojil striktnější instrukce. Pokud král nebo jeho poradci nevyhoví papežskému požadavku, mohou být ihned exkomunikováni.⁹² Královská rada následně souhlasila s tím, že papežovým vyslancům dá k výslechu velmistra, Huga z Pairaud a některé další templáře. Dopisem z 24. prosince král papeži potvrdil, že templáře svěřil do rukou papežských vyslanců. Setkání se uskutečnilo v tajnosti v katedrále Notre-Dame nejspíše 27. prosince a Jakub z Molay i s ostatními templáři svá přiznání odvolal.

Snad jediné dokumenty zachycující Jakubovo srdceryvné vyznání jsou texty z jara 1308, uchované v archivu Koruny aragonské. Alain Demurger se zmiňuje o tom, že bychom tyto texty měli posuzovat opatrně. Ať se jedná o věrohodný pramen či nikoliv, Jakub z Molay si podle něj měl zajistit možnost doznat se před širokou veřejností. Věříme-li těmto textům, kardinálové se podvolili a nechali otevřít dveře katedrály Notre-Dame široké pařížské veřejnosti. Jakub z Molay se následně obrátil k lidu a doznal, odhalením svého ztrýzněného, mučeného a vyhublého těla, jak inkvizice postupovala, aby docílila toho, že on spolu s ostatními bratřími přiznal přesně to, co potřebovala.⁹³

Historiky je obecně dáváno v platnost tvrzení, že Jakub z Molay oslovil ostatní rytíře uvězněné v pařížském Templu, aby odvolali svá doznání. Tyto poznatky (pokud jsou pravdivé) ukazují na fakt, že všichni templáři, věznění v budově Templu, měli možnost mezi sebou dobře komunikovat a hlavně Jakub z Molay mohl mít dobrý kontakt s okolním světem.

Další vratká otázka pravdivosti se zdá být v souvislosti data setkání kardinálů s velmistrem a ostatními templáři. Mohl to být 24. prosinec 1307, datum, kterým byl nadepsán králův dopis směřující k papeži, který se ovšem ani slovem o této události nezmiňoval? Určitě se setkání nemohlo konat 25. prosince, v den Vánoc, nicméně 26. nebo 27. prosince již v úvahu připadá. Jeden ze záznamů, katalánský text, nám poskytuje svědectví o brzkém navrácení kardinálů, přesvědčených o templářské nevinně, přímo k papeži.⁹⁴

⁹² Vše tohle bylo zahrnuto v dopisu z 1. prosince 1307, který doručili kardinálové přímo do královských rukou.

⁹³ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 68.

⁹⁴ Ibidem, s. 69.

12. Inkvizice ve 14. století

Pomineme-li historicky obsáhlé informace o vývoji inkvizice, její instituce jako taková se ustanovuje již v druhé polovině 13. století. Církev má k dispozici již plně rozvinutý právní systém, a tak může selektivně řešit otázku kacířství. V této době vzniká komplexní papežská instituce (*Inkvisitio haeretica pravitatis*⁹⁵), která sice ještě nemá své centrum, ale má za úkol odhalovat, stíhat a trestat kacíře a ty, co kacířství podporují. Použití mučení v pronásledování heretiků a volnomyšlenkářů bylo plně akceptováno od prohlášení buly „*Ad extirpanda*“ vydané papežem Inocencem IV., 15. května 1252. Zde se začínají budovat složité soudní systémy, ani ne tak církevní, ale i státní povahy. Inkviziční procesy, jsou ale společností vnímány jako něco, co je plně v rukou církve. Setkáváme se zde se vznikem něčeho, co bychom mohli nazvat složitým systémem trestání.^{96 97}

Na počátku a v průběhu 14. století se setkáváme s inkvizicí zcela kulminující ve svém vývoji. Nachází se ve fázi tzv. „Inkvizitio“, v rámci které bylo soudci umožněno vykonat akci nad hříšníkem na základě pouhé domněnky. Kromě toho začíná inkvizice jako instituce významně pronikat do státních struktur a to hlavně z hlediska Francie.⁹⁸ Přesně na templářském rozhraní vidíme ojedinělý příklad, kdy král, jakožto zastupitel světské moci, plně zasahuje nelegálně do sporu s řádem za pomoci církevní ruky - inkvizice. Ostatně i Malcolm Barber uvádí, že by sice na počátku 14. století nikdo nezpochyboval to, že případy kacířství spadají do církevní pravomoci, inkvizice se postupně, ve snaze uspokojit stále rostoucí administrativní potřeby francouzské monarchie, stávala jakýmsi dalším ramenem státní královské moci.⁹⁹

Otázkou pro nás zůstává, zda se ve 14. století inkviziční vývoj úplně nezastavil. Máme tu sice světského aktéra, ale inkvizice stále spadá pod Řím a nemá žádné centrální řízení. Ať už je to jakkoliv, kontextuálně je potřeba vzít v úvahu fakt, že v průběhu svého celého vývoje, zahrnujícího několik staletí, inkvizici nešlo o nějaké výchovné či pedagogické postupy, ale spíše o cílené a plošné zastrašení lidí.

⁹⁵ ŘÍČAN, Rudolf; MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1973, 501 s.

⁹⁶ LEA, Henry Charles. Cit. dílo (1888), s. 432.

⁹⁷ Tento fenomén je velmi hezky viditelný v dobovém díle Dominikána Bernarda Guie. Jedná se o manuál inkvizitora v rámci pozdní fáze středověké inkvizice. Viz.: GUI, Bernard. *The Inquisitor's Guide: A Medieval Manual on Heretics*. Ravenhall Books, 2006, 208 s. ISBN 978-1905043095

⁹⁸ LEA, Henry Charles. Cit. dílo (1888), s. 238, 239, 240.

⁹⁹ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 71.

12. 1. Útrpné právo v rámci procesu s templáři

V této práci jsem několikrát vznesla otázku, zda byli templáři v rámci svých inkvizičních vyslýchání také mučeni. Zatímco se ve starších dílech, jako je například slavná „Historie inkvizice ve středověku“ od Henryho Charlese Lea, předpokládá, že pokud byli templáři opravdu nevinní, řekli by to „nahlas a jasně“¹⁰⁰ (nejspíše z důvodu jejich postavení v tehdejší společnosti), v modernějších publikacích se uplatňuje jiný přístup. Samotný Demurger na základě svého bádání říká, že: *“...můžeme počítat s nějakými třiceti svědectvími v depozicích z let 1310-1311, které zmiňují použití tortury. V roce 1308 před papežem, řeklo osm ze čtyřiceti dvou templářů, jejichž vyslýchání se zachovalo, že byli mučeni. Čtyři z nich, že se vzdali před tím, než tomu byli podrobeni a tři další popsali drsné podmínky jejich uvěznění.”*¹⁰¹ Dalším významným důkazem je pro nás kronika Viléma de Nangis, která nám poskytuje určitou syntézu ve formě průzkumu z výslechů datovaných na rok 1307. Nejen, že se zde zmiňuje použití mučících technik, ale setkáváme se i s informací, že někteří z rytířů zahynuli přímo při procesu mučení. Tato zmínka může znamenat vysvětlení toho, proč nemáme k dispozici dokumentaci výslechů všech templářů do jednoho.¹⁰²

Podobných dokladů můžeme nalézt o mnoho víc. Některé z nich jsou věrohodné, některé méně. Vzhledem k pojetí společnosti a všeobecných podmínek v rámci pozdní fáze inkvizičního hnutí můžeme použití tortury na vězněných templářích pokládat minimálně za pravděpodobné. A to i vzhledem k dochované evidenci dokumentů obsahujících papežské povolení mučení pro zahraniční diecéze v druhé fázi pronásledování.

¹⁰⁰ LEA, Henry Charles. Cit. dílo (1888), s. 264.

¹⁰¹ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 56. Originál: *“...we can thus count some thirty testimonies in the depositions of 1310-11 that mention the use of torture. In 1308, before the pope, out of the forty-two Templars whose interrogations have been conserved, eight say they had been tortured and four that they gave up in before being subjected to it; three others describe the harsh conditions of their incarceration.”*

¹⁰² Ibidem, s. 57.

13. Souboj světské a církevní moci

Krátce po obrácení Jakubova doznání na konci prosince 1307, potřeboval král reagovat. Měl sice značnou výhodu, že celý templářský majetek měl ve svých rukou, templáři ale najednou přestali být v jeho úhlavním hledáčku. Filip IV. nekontroloval papeže, a proto se mezi prvními měsíci roku 1308 změnil královský boj s templáři na královský boj s církevní mocí.

Pravděpodobně před 13. únorem roku 1308 se Klement V. rozhodl suspendovat autoritu inkvizitorů, kteří vedli celé vyšetřování. Důvodem tohoto data byl útěk papežova cubicularii¹⁰³ a také velitele Lombardie z Poitiers. Předtím, když byli 13. října všichni templáři zatčeni, ti z nich, kteří zastávali funkce v poitierské kurii se tomuto postupu vyhnuli. Papež, který se vrátil do Poitiers 15. října, ujistil své zaměstnance, že jsou pod jeho ochranou. Dále všem poradil, aby se nepokoušeli o útěk, což se v případě tzv. Giacomu da Montecucca nepovedlo a útekem papeže zradil. Je samozřejmé, že byl papež touto událostí rozezlen, protože i tato sebemenší chyba mohla způsobit nepříjemné kontroverze se zástupci královské moci. Nakonec ale, bulou „*Subit Assidue*“, i přes „určité“ komplikace, obnovil moc inkvizitorů a vysvětlil svá rozhodnutí z února. Veškeré královské inkviziční procesy byly zrušeny a vše, co Filip Sličný a jeho poradci udělali v uplynulých šesti měsících pro to, aby prokázali templářskou herezi, bylo zbytečné. Filip IV. však z reakce velmi dobře věděl, že je to právě papež, který je ve své pozici slabý. Královým primárním zájmem stále bylo posmrtné odsouzení Bonifáce VIII. a to byl také důvod, proč potřeboval papeže na své straně. Dořešení templářské aféry bylo spíše jakési pozitivní završení celého procesu.¹⁰⁴

Krátce po vydání papežova rozhodnutí, v březnu roku 1308, se král chopil „kampaně“, která měla za cíl dokázat samotnému papeži, že ve věci templářů selhává. Filip IV. se uchýlil k odeslání série vlastních otázek magistrům teologie na univerzitě v Paříži. Od tohoto aktu zcela jasně očekával, že dostane příznivé odpovědi, které otřesou papežovým odporem. Magistři odpověděli 25. března velmi detailně, ale také jednoznačně. Protože řád Templu je výhradně řád náboženský, je král povinen, bez ohledu na okolnosti, řešit celou věc skrze církev. Na otázku, zdali byla doznání templářů dostačující,

¹⁰³ Královský komoří. Zdroj: Encyclopædia Britannica [online]. Chicago: Encyclopædia Britannica Inc., © 2020 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/>

¹⁰⁴ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 128.

odpověděla univerzita kladně. Ti, kteří se nepřiznali, nemohou být hodnoceni jako heretici, ale v případě, že by mohli “nakazit” další, je potřeba vzít v úvahu speciální opatření. Zkrátka, Filip IV. se velké podpory univerzity nedočkal. Mistři alespoň prohlásili, že přiznání může ospravedlnit odsouzení a tím králi poskytli malou podporu pro jeho další tažení proti papeži.¹⁰⁵

Král v letech 1302-1303 zorganizoval stavy, aby mu poskytli oporu ve sporu proti papeži Bonifácovi VIII. Ve dnech 24. - 29. března 1308 znovu svolal stavovské jednání, kterým apeloval na lid Francie, aby shromáždil své představené v *consilium grenade*, 5. května v Tours. Svolávající listy byly dohromady tři. Jeden byl určen šlechtě, další kléru a poslední městům a komunitám. Speciální a individuální dopisy byly zaslány biskupům a arcibiskupům. Jádrem jednání bylo vypuzení kacířství, s návazností na hříchy templářů, ze země. O celém jednání v Tours nevíme zhora nic kromě toho, že král měl dorazit 9. května, i když bylo setkání v listech označeno na 5. května. Někteří vyslanci dostali 15. května rozkaz, že se mohou vrátit domů. To by znamenalo, že toho dne bylo jednání uzavřeno. Mnoho z nich však následovalo krále do Poitiers, kam měl údajně dorazit již 26. května. Když se Filip IV. vydal směrem k Poitiers, byl doprovázen svými poradci, dvorem a vyslanci z generálního stavu v Tours. Podle Jana Burgund'ana, velvyslance aragonského krále, bylo papežovo přijetí srdečné. Klement zahájil konsistoř 29. května.

Královský poradce v rámci “templářské aféry”, Vilém z Plaisians, přednesl dlouhou řeč, která měla dramaticky vyzvednout královské počínání v procesu s rytíři Templu. Mezi dalšími osobnostmi mluvícími proti řádu byl například arcibiskup Narbonne, a arcibiskup Bourges. Oba dva byli následováni baronem a dalšími dvěma členy buržoazie - jednoho z Paříže, a dalšího z Toulouse. Papež odpověděl tím, že rozhodnutí o zatčení templářů jím nebylo nikdy schváleno. Tímto aktem zasedání skončilo, nicméně Klement měl povinnost uspořádat další, které se nakonec konalo 14. června. Řeč Viléma z Plaisians byla údernější, prezentující krále již ne jako žalobce a soudce, ale jako prostředníka katolické víry a božího ministra. I tentokrát papež nepovolil, a tak se král uchýlil k velkému gestu. Povolal určitý počet templářů zahrnující hlavní hodnostáře do Poitiers.¹⁰⁶

27. června Filip IV. vydal dva dopisy. V prvním listu ospravedlňoval uvěznění templářských rytířů, zadržení jejich majetku atd. Zároveň zde také oznamoval, že vrací

¹⁰⁵ LEA, Henry Charles. Cit. dílo (1888), s. 262, 263, 264.

¹⁰⁶ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 82.

templářské muže a jejich majetek papeži a církvi skrze dva kardinály - Berangera Frédola a Étienneho ze Suisy. Druhý dopis obsahoval jeho rozhodnutí vzdát se královské administrativy tohoto majetku. Oba dva listy byly významným, konkrétním a symbolickým aktem, kterým král předával 72 bratří do papežských rukou. Ve všech dostupných pramenech autoři uvádí, že víme velmi málo o tom, jak byla tato operace uskutečněna, ale co je zřejmé je fakt, že Filip IV. nechal 27. června 1308 přivést do Poitiers celkem 72 templářů, kteří v období mezi 29. červnem a 2. červencem předstoupili před papeže. Ne všechny výpovědi se nám dochovaly, ale podle těch, které máme, víme, že se k obviněním znovu doznalo minimálně 40 rytířů. V králových dopisech zmíněných dříve, Filip IV. ustanovil ještě pár podmínek, na které posléze, s určitými výjimkami papež přistoupil. Šlo zde hlavně o správu templářského majetku jak zástupci církevní moci, tak i královskými hodnostáři, o vyhrazení důležitých osobností řádu jen papeži, aby podle nich mohl soudit celý řád atd. Celá záležitost vrcholila papežským souhlasem k obnovení inkvizitorských pravomocí. Zde nám začíná určitý počátek papežského vyšetřování templářských rytířů, protože papež ještě v Poitiers vydal několik bul, které měly upravovat již právoplatný, církevní proces s templáři v následujících čtyřech letech. Většina z nich je datována na 12. srpna 1308 a jedná se například o bulu „*Faciens misericordiam*“, která víceméně vysvětluje papežovu verzi dosavadního vyšetřování. Dále stojí za zmínku bula „*Regnans in coelis*“, v níž dal papež volný průchod katastrofické náladě. Popisovala činnost papežství po výsledku 72 templářů a ustanovovala budoucí svolání generálního koncilu, kde mělo dojít ke zvážení řádu i jednotlivců. Klement V. zde mimo jiné určil, že by v každé diecézi měla být ustanovena komise zodpovědná za souzení jednoho, individuálního templáře. Koncil se měl konat 1. října 1310 ve Vienne v kraji Dauphiné.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Ibidem, s. 87, 88, 89, 92.

14. Papežské vyšetřování – druhá vlna pronásledování

14.1. Chinon

Prvním místem papežského vyšetřování byl Chinon. Pět templářských hodnostářů, zahrnujících mimo jiné i Jakuba z Molay, mělo předstoupit před papeže právě v Poitiers, ale někteří byli tak nemocní, že nemohli pokračovat v cestě. Nejeli dál než do Chinonu, kde byli vzati do královského, hradního držení. Zde se konala již třetí část vyslyšení hodnostářů Templu, ke které byli papežem povoláni tři kardinálové blízcí papeži. Beranger Frérol, Étienne ze Suisy a Landolphe Brancacci. V Chinonu měli všichni hodnostáři zopakovat svá přiznání z října a listopadu 1307, odmítnout všechny hereze a pokorně žádat o absoluci, která jim následně byla kardinály udělena. Evidenci výpovědi Jakuba z Molay nám poskytuje revoluční nález italské badatelky Barbary Frale z vatikánského tajného archivu. Tzv. Chinonský pergamen z 20. srpna 1308 podle názoru své objevitelky (nalezla jej v roce 2001) uděluje tajnou papežskou absoluci velmistru i ostatním představitelům templářského řádu.¹⁰⁸ Tento názor je ale podle Alaina Demurgera spíše předmětem mnoha konspiračních a velmi absurdních teorií. Hodnostáři byli sice v Chinonu znovu reintegrovaní do církevního společenství a bylo jim dovoleno přijímat svátosti. Vztah mezi rytíři vyslychanými v Poitiers a těmi v Chinonu však nebyl rozdílný. Ani v nejmenším jim nebylo uděleno osvobození. Byli pouze uvedeni do stavu kajícníků, kteří mohou být kdykoli potrestáni. Kardinálové poslali zprávu o vyslyšení francouzskému králi. Po vánocích roku 1307 zůstával Jakub z Molay a jeho společníci stále pod královskou kontrolou. Všichni hodnostáři byli přesunuti z Paříže a sami od sebe izolováni. Od června 1308 byli zajati v Chinonském královském hradě.¹⁰⁹

Co se týče speciálních diecézních komisí ustanovených papežem v roce 1308, s průběhem své práce nezačali do jara roku 1309, a některé z nich se opozdily ještě více (například komise diecéze v Nîmes začala s procesy až v srpnu 1310). Důvodů ke zpoždění bylo hned několik, počítejme ale výhradně s hlavním faktem, kterým bylo neustále hašteření mezi papežem a králem.¹¹⁰

¹⁰⁸ FRALE, Barbara. The Chinon Chart: Papal absolution to the last Templar, Master Jacques de Molay. *Journal of Medieval History*. Elsevier, 2004, 30(2), 109-134 s. ISSN 0304-4181

¹⁰⁹ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 98.

¹¹⁰ Ibidem, s. 104.

14. 2. Paříž

Komisaři se poprvé shromáždili 8. srpna roku 1309 v klášteře svaté Jenovéfy v Paříži. Komise však poprvé zasedala až ve středu 12. listopadu a nebyl to slibný začátek. Zúčastnilo se jí jen pět biskupů, kteří zasedání odložili na další dny, kdy se víceméně opakoval stejný scénář. Nakonec se až v sobotu dostavil i Pařížský biskup, který vyhověl přání Jakuba z Molay a Huga z Pairaud, kteří si přáli před komisi předstoupit. V Paříži bylo v té době vězněno několik set templářů a fakt, že komisi trvalo týden a půl, než byl kdokoliv z nich předveden, na pověsti papežství nepřidal. Procesy obhajob byly vedeny až do roku 1310 a byly v nich zahrnuty osobnosti jako byl Jakub z Molay, Hugo z Pairaud nebo i Ponsard z Gisy. Průběh procesu byl velmi dynamický a různorodý. Nejšťastnější chvílí byl pro rytíře únor roku 1310, kdy se k původním patnácti připojilo 532 templářů z celého království s vůlí obhajovat řád. To byla obhajoba obrovských rozměrů, kterou komise musela přijmout. Dohromady se procesů v Paříži zúčastnilo, podle dostupných pramenů, v přepočtu 652 templářů.¹¹¹

Filip IV. začal s celým papežským vyšetřováním ztrácet trpělivost již v květnu roku 1310. Prostřednictvím svého času velmi úspěšného Enguerranda z Marigny, který působil jako královský komoří a hlavní ministr financí, získal vliv jeho bratr Filip z Marigny. Tlak, který vyvíjel král na papeže zhruba od prosince roku 1308 o tom, aby arcibiskupský stolec provincie Sens vyhradil a nejmenoval nástupce bez královského doporučení, se vyplatil. Filip z Marigny byl povýšen a jelikož do provincie Sens patřila i Paříž, svolal sem koncil, aby soudil jednotlivce z řad templářů (na chystaném koncilu ve Vienne měl být totiž souzen řád jako takový, ne jeho jednotlivci). V té době se tedy v Paříži setkáváme se dvěma legálně ustanovenými komisemi, které vyslychají rytíře. I přes určité posunky a odvolání měla nová komise arcibiskupa ze Sens, Filipa z Marigny, za oběť celkem 54 upálených templářů. Tento akt byl jednoznačně aktem zavražďujícím, shazujícím význam mnohatýdenních výslechů původních komisařů. Malcolm Barber se zmiňuje o tom, že byla obhajoba řádu od 12. května 1310 na ústupu. Málo lidí mělo dosti odvahy nebo se jim příležitosti k řádové obraně ani nedostalo¹¹².

V roce 1311 Klement V. uspěl se zachováním vzpomínky na Bonifáce VIII. tím, že víceméně udržel svou kontrolu nad vyšetřováním, které umožnil francouzskému králi. Celá

¹¹¹ Ibidem, s. 121.

¹¹² BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 181, 182, 183.

tato záležitost však byla spíše laskavostí nebo výhodou poskytnutou výměnou za “něco”. Musel se vzdát Templu i templářů a v tomto bodě nezáleželo na tom, jestli má skutečně zájem řád zachránit nebo ne. V roce 1311 ho už nemohl zachránit nijak, nicméně mohl tak učinit v případě individuálních rytířů, pokud se přiznali a doznali se k pravdě. To znamená: k chybám, pro které by měli být omluvni. Na druhé straně, pokud přiznali “svou” pravdu, riskovali nejhorší. Všeobecně je známo, z papežských dopisů adresovaných španělským biskupům, že i když to papež neuznával, požadoval, aby komisaři neváhali, v případě vleklého vyšetřování, použít mučení.

26. května 1311 pařížská komise vyslechla poslední tři templáře a tímto datem shledala množství shromážděného materiálu z výsledků za dostatečné. Konec papežského vyšetřování byl ustanoven na 5. června. Měl být přítomný král i členové komise a pět notářů, kteří komisi asistovali. Záznamy byly připraveny ve dvou kopiích. Poslední vyslychaní templáři byli vzati zpět do vězení. Mnoho záznamů dostupných z rychtářství Senlis potvrzuje zadržení bratří do konce roku 1311 a ještě do následujících prvních měsíců roku 1312. Jediné, na co museli počkat, byl koncil ve Vienne, který měl rozhodnout o finálních opatřeních.¹¹³

¹¹³ Ibidem, s. 199.

15. Zrušení řádu

15.1. Koncil ve Vienne

Encyklika s názvem „*Regnans in coelis*“ ze srpna 1308 obsahuje výčet arcibiskupů, biskupů, opatů a dalších prelátů, kteří byli svoláni na koncil ve Vienne, plánovaný na 1. října 1310. Koncil se konal ve třech částech: v otevírací části, na 16. října 1311, kdy papež připomněl členům koncilu tři cíle (osud Templu, obnovu křížových výprav a reformu církve) a části konající se 3. dubna a 6. května 1311, dny, kdy byl koncil odročen. Dvě poslední zasedání byla věnována dosavadní situaci církve v jejich oblastech a současně i požadavky na okamžitý zásah Svatého stolce pro jejich napravení a reformování.¹¹⁴

Samotná myšlenka církevní obnovy samozřejmě zahrnovala i rytířské řády, které byly snad nejprominentnějším v širokém spektru problémů ovlivňujících církev. Řády byly nařčeny z porušování pravidel sekulárního duchovenstva a z konkrétních trestných činů. Obvinění zahrnovala například povolení křesťanského pohřbu exkomunikovaným zločincům, kteří neprokázali plné pokání, udělování svátostí laikům, povzbuzování rolníků, aby se vyhnuli platbě desátků atd. I když byla obvinění týkající se templářů naprosto jiné povahy, jejich stav nebyl od ostatních řádů o moc přijatelnější.¹¹⁵ Samotná obrana Templu před koncilem byla navržena samotným papežem již v Poitiers roku 1308 (zdá se, že se na tuto věc v průběhu koncilu ve Vienne úplně zapomnělo). Kardinál Pierre de la Chapelle stanovil dvě pevná pravidla: řád bude moci mít na koncilu své obránce a jeho hodnostáři budou přítomni, aby mohli být souzeni spolu s řádem. Klement V. navíc požádal o participaci i většinu křesťanských panovníků, mezi nimiž samozřejmě nesměl chybět Filip IV. Koncil byl veden převážně ve formě komise a jeho kalendář následoval evoluci tzv. “templářské aféry”. Navíc, vyšetřování templářů záleželo na věcech, které byly mimo kontrolu celého koncilu. Hlavním takovým aspektem byl příjezd francouzského krále a samotné čekání na něj. Celý koncil pracoval totiž pod pohrůžkou, že se nikdo neodvažoval nic rozhodnout bez králova vědomí.¹¹⁶

¹¹⁴ MENACHE, Sofia. The Council of Vienne and the Clementinae. In: MENACHE, Sophia. *Clement V.* Cambridge University Press, 2003, 368 s. ISBN 9780521521987

¹¹⁵ Ibidem, s. 282, 283.

¹¹⁶ DEMURGER, Alain. Cit. dílo (2018), s. 219.

Klementovi hlavní rádci papeži doporučovali neztrácet čas debatami a obhajobou. Úplné zrušení řádu templářů pokládali za nejlepší koncilní závěr, jelikož byl řád svou pověstí již velmi očerněn. Na konci října 1311 před koncilem stanulo sedm templářů odhodlaných bránit řádovou čest, nicméně Klement V. je neprodleně po jejich příjezdu nechal uvěznit. Většina duchovních, účastníků se koncilu, tuto událost odmítla přehlédnout a zdá se, že velká část prelátů skutečně stála na straně templářů. Popudila tím však nejen papeže, ale i francouzského krále, který se rozhodl uchýlit se k taktice zastrasování. V průběhu koncilu se po této události začal objevovat na několika místech proti proudu řeky nedaleko Vienne, což mělo jistojistě v papeži budit dojem, že se ho král chystá napadnout. 2. března 1312 dal král papeži v podstatě chabě maskované ultimátum, požadující úplné zrušení řádu a pro případ, že by Klement V. situaci nepochopil, objevil se Filip IV. s velkým ozbrojeným zástupem 20. března přímo ve Vienne. Poté, co byli 3. dubna členové vienneské rady pod výhružkou exkomunikace umlčeni, oznámil papež po boku s francouzským králem své rozhodnutí ve formě buly „*Vox in Excelso*“ (datovaná ke dni 22. března 1312), která rozhodla o úplném zrušení řádu templářů. Brzy po tomto kroku následovala bula další, s názvem „*Ad Providam*“ (datovaná ke dni 2. května 1312), která zaručovala odejmutí majetku templářů do rukou špitálních. Od špitálních si následně Filip IV. vybral velkou sumu peněz na pokrytí výdajů, vynaložených na organizaci soudů s templáři.¹¹⁷

15. 2. Upálení Jakuba z Molay

Bulou „*Regnans in coelis*“ si Klement V. vyhradil právo na rozsudek představených templářského řádu. I přesto, že Jakub z Molay na papeže naléhal již v roce 1309, aby začal proces s templáři co nejdříve, on i jeho společníci museli čekat, až Klement projeví svou dobrou vůli. Papež celou záležitost velmi protahoval, což mělo ostatně i za důsledek jeden rok zpožděný koncil ve Vienne.

Po rozsudku koncilu ve Vienne zbývalo vzít situaci týkající se představených řádu do pevných rukou. Jelikož se všeobecně předpokládá, že hodnostáři souzení a věznění v jiných provinciích zemřeli, šlo o velmi malý počet osob. Čtyři přeživší hodnostáři strávili

¹¹⁷ Ibidem, s. 220, 222, 223, 224.

čas od března roku 1310 do roku 1314 ve vězení v Gisorsu. V roce 1313 se papež rozhodl udělat za celou “templářskou aférou” definitivní tečku.¹¹⁸

22. prosince 1313 jmenoval Klement V. tři kardinály, kteří měli hodnostáře soudit. Kardinálové přijeli do Paříže v březnu roku 1314. V této době byly definovány tři skupiny obviněných: ti, kteří se přiznali a nikdy svá přiznání neodvolali; ti, kteří stále zapírali a ti, kteří se přiznali a svá přiznání poté odvolali. Vilém z Nangis hovoří ve své kronice o přiznání všech čtyř hodnostářů dohromady a jejich následné odsouzení na veřejném prostranství u katedrály Notre Dame (nejspíše 18. března 1314) na doživotí. Kronika dále hovoří o vzbouření velmistra ze zámoří a velmistra z Normandie nad tímto rozsudkem. Alain Demurger uvádí do oběhu problém s datováním této události, protože v dalších dobových kronikách se uvádí den po svátku sv. Řehoře, tedy 18. března, nicméně věrohodnější Bernard Gui mluví o pondělí před sv. Řehořem, tedy 11. března. Ať už to bylo jakkoliv musí nám být jasné, že to, co se dělo v tyto dny, nebyl plnohodnotný proces, ale spíše jakési oznámení verdiktu. Zcela jistě každý z hodnostářů věděl, co ho čeká. Velmistr se vzbouřil, následován Geoffroyem ze Charney, preceptorem Normandie. Hugo z Pairaudu a Geoffroy z Gonnevillle měli údajně mlčet. Jakuba z Molay a Charneyho čekalo upálení. Huga a Geoffroye doživotní vězení.¹¹⁹

O události dalšího procesu nám pojednává opět kronika Viléma z Nangis. Ta hovoří o předání hodnostářů do rukou pařížského prévôta¹²⁰, který je měl hlídat do příštího dne, kdy mělo být rozhodnuto o jejich osudu. Situace se ovšem ujal Filip IV., který v té době zrovna pobýval v královském paláci. Nečekal na další rozsudek církve, jejíž dva kardinálové byli v této době v Paříži a ještě týž den vydal oba dva templáře plamenům na ostrůvku uprostřed Seiny. Hranice byla postavena na ostrově, nacházejícím se na konci ostrova La Cité, nad Královskou zahradou. Všechny dobové kroniky popisují klid, odhodlání a odvahu Jakuba z Molay a Geoffroye ze Charney v hodině utrpení. Upálením hodnostářů řád sice fakticky zanikl, ale několika rytířům zbývalo ještě pár let ve vězení nebo v penzi.

¹¹⁸ DEMURGER, Alain. Cit. Dílo, (2011) s. 186.

¹¹⁹ Ibidem, s. 187.

¹²⁰ Ve francouzském právu podřadný královský soudce. Během pozdního středověku sloužil jako správce určité oblasti. (Něco jako český probošt). Viz. Encyclopædia Britannica, Inc. [online]. © 2020 [cit. 13.03.2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/>

16. Proces s templáři v jiných zemích

16. 1. Britské ostrovy

Anglickému králi Eduardovi II. a jeho vládě by, z důvodu zadluženosti koruny, významně prospělo chopit se iniciativy ve věci anglických templářů. Přesto po obdržení dopisu od krále Filipa IV. tomuto aktu Eduard nedůvěřoval. V roce 1307 nebyl přesvědčen o věrohodnosti templářského obvinění a poslal kopie svých listů, které obsahovaly jeho stanovisko, králům Portugalska, Kastílie, Aragonie a Neapolska. Na základě jejich obsahu je ale více než možné, že měly listy vyjadřovat spíše odmítavé stanovisko vůči Francii. Eduard II. byl pevně přesvědčen, že templářský řád jasně září ve víře, a že všechna obvinění jsou potupné zvěsti pomlouvačů. Jeho stanoviska však měla pevný základ, který naznačoval, že měli templáři již od té doby, co Hugo z Payens přijel v roce 1128 na Britské ostrovy, velmi privilegované a vážené postavení. Nesmíme však také zapomínat na poskytnutí templářské podpory králi Richardovi I., v rámci třetí křížové výpravy mezi lety 1190-1192.¹²¹

Názor anglického krále byl však změněn již 14. prosince 1307, kdy dostal bulu „*Pastoralis Praeeminentiae*“, schvalující zatčení templářů jménem papeže. Eduard II. začal jednat hned, nicméně o stejné horlivosti, jako tomu bylo v Paříži, nemůže být ani zmínka. Proces s templáři v Anglii se dá uvozovat příjezdem dvou inkvizitorů: Dieudonného, opata v Lagny v pařížské diecézi a Sicarda z Vauru, kanovníka v Narbonne. Oba inkvizitoři vyslechli od 20. října do 18. listopadu 1309 43 templářů v Londýně. Je třeba dodat, že inkviziční instituce byla v Anglii vnímána jinak, než ve Francii. Zatímco ve Francii byli inkvizitoři považováni za prodlouženou ruku vlády a nástroj monarchie, v Anglii byly tyto dvě osobnosti prvními představiteli inkvizice jako takové, jelikož na tomto území neměli nikdy moc problémů s kacířstvím. Navíc anglické právo spoléhalo na mínění místních porotců a neumožňovalo použití tortury. To se mělo změnit v roce 1310, kdy král vyvíjel úsilí pro postup podle církevního práva. Odložený koncil v Canterbury již 23. září přikazoval, že má být s templáři naloženo tak, aby od nich bylo získáno “něco pravdy”.

¹²¹ LORD, Evelyn. *The Knights Templar in Britain* [online]. Hoboken: Routledge, 2013, 348. s. [cit. 10. 9. 2020]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=677799&lang=cs&site=eds-live&scope=site>

Klement V. však v listě anglickému králi z 23. prosince 1310 naznačuje, že mučení ještě nebylo systematicky dodržováno.¹²²

První doznání srovnatelná s těmi francouzskými získáváme v Anglii počátkem června 1311, kdy byli na útěku chyceni dva uprchlíci. Jeden z nich přiznal dva druhy přijetí do řádu, jeden počestný a druhý popírající Krista. Druhý nejdříve odolával, ale po dalším útěku a nejspíš i podrobení mučení se následně také přiznal k podobným, pochybným přijímacím rituálům. Získáním třetího svědka inkvizice v Anglii velmi těžila. Nepřetržitě zasedající Canterburský koncil (od listopadu roku 1309) předvolal dva první kající a následně je rukou arcibiskupa z Canterbury smířil s církví.¹²³

Celkově se výsledky templářů v Anglii uskutečňovaly v několika diecézích. Z dochovaných materiálů víme hlavně o templářích z nového Templu v Londýně, z diecéze v Lincolnu, Yorku atd. Všeobecně se předpokládá, že inkvizitoři nebyli v příznacích moc úspěšní, ale měli dostatek očitých svědků, z nichž většina byla příslušníky jiných církevních řádů.¹²⁴

Co se týče procesu v ostatních částech Britských ostrovů, ve Skotsku byli vyslýcháni jen dva templáři původem z Anglie. Údajně přiznali pouze onu ošemetnou otázku odpouštění hříchů ze strany velmistra. Poté jim byla udělena absoluce a byli posláni do cisterciáckých klášterů na hranicích.¹²⁵

V Irsku byly případy početnější. Irští templáři byli posláni na dublinský hrad a většina z nich byla v řádu více jak 30 let. Dohromady 14 bratří silně odmítlo obvinění, která byla vznesena proti nim. I zde byli přítomní nepřátelští svědci, kteří se rozhodli proti templářům svědčit. Žádný z nich však nemohl poskytnout konkrétní důkazy. Irští templáři byli osvobozeni a posláni do klášterů ke kajícímu pokání.¹²⁶

¹²² BARBER, Malcolm, Cit. dílo (2008), s. 221.

¹²³ LORD, Evelyn. Cit. dílo (2013), s. 163, 164.

¹²⁴ HAMILTON, Jeffrey; NICHOLSON, Helen; PHILIPS, Simon. The Trial in the British Isles. In: BURGTORF, J.; NICHOLSON, H.; CRAWFORD, P. *The Debate on the Trial of the Templars (1307–1314)*. Farnham, Surrey, England: Routledge, 2010. ISBN 9780754665700.

Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=389829&lang=cs&site=eds-live&scope=site>. Acesso em: 19 mar. 2020.

¹²⁵ Ibidem, s. 226, 227, 228.

¹²⁶ Ibidem, s. 227, 228.

16. 2. Aragonie

Aragonský král Jakub II. cítil povinnost k protestu, jakmile se dozvěděl, že byli tři aragornští templáři po překročení hranic do Tudely v Navaře, kde vládnul Ludvík, syn francouzského krále, ihned zajati. Po obdržení dopisu od Filipa IV. byl k situaci stejně odměřený jako Eduard II., ale znenadání své stanovisko změnil ještě před tím, než se k němu papežská bula s příkazem pro vedení procesu dostala. Důvodům k tomu může být několik a hmotný prospěch pro krále mohl být jedním z nich. Malcolm Barber také operuje s myšlenkou toho, že templáři pro aragonského krále přestali mít nějaký význam již koncem 13. století, kdy se muslimové vytratili z hranic jeho země.¹²⁷

V Aragonii se nacházelo mnoho templářských hradů, které král začal obléhat hned potom, co se mu nepodařilo rytíře přesvědčit, aby reagovali na inkviziční předvolání. Preceptor templářů Raymond z Guardie se marně snažil přemluvit krále a žádat o intervenci jeho manželku, královnu Blanku. Jak plynuly měsíce, templářská situace se na hradech zhoršovala. Na sklonku listopadu roku 1308 kapituloval Miravet, jeden z hlavních hradů aragonských templářů, ve kterém se opevnil již zmíněný Raymond z Guardie. V tomto období byl podniknut postup a celkové aragonské vyšetřování mohlo být zahájeno.¹²⁸

Z papežského hlediska bylo vyšetřování zdržováno, stejně tak jako v Anglii, aragonským zákazem mučení a navzdory efektivnímu zatýkání byly výsledky jako takové zahájeny až v roce 1310. Nikdo z bratří se v této zemi nedoznal k ohavným obviněním, včetně samotného preceptora. Templáři zde nechtěli snadno vydat ani sebe, ani své državy, nebylo od nich získáno nic usvědčujícího. Koncil v Salamance, který se konal v říjnu roku 1311 potvrzoval řádovou nevinu, i přesto, že Klement V. kdekoliv jinde nařídil v březnu roku 1311 další řízení s využitím mučení.¹²⁹

16. 3. Itálie

V severní, a části střední Itálie byla komise určená k výsledkům individuálních templářů složena z Rinalda Concorezza, arcibiskupa Ravenny; Lotteria della Tossa, biskupa Florencie; Giovanniho, arcibiskupa Pisy a Raineria de Casoliho, biskupa

¹²⁷ BARBER, Malcolm. Cit. dílo (2008), s. 229.

¹²⁸ Ibidem, s. 230

¹²⁹ Ibidem, s. 233.

Cremony. Když v roce 1308 proces s templáři započal na tomto území, Rinaldo se zdál být tím nejlepším kandidátem pro vedení vyšetřování. Komise oficiálně začala s prací v září 1309 v Bologni provinčním koncilem. Toto zpoždění bylo pravděpodobně způsobeno nejen nemocí zasedajícího biskupa Florencie. Zde se také kromě uspořádání vyšetřování projednávala i otázka inventarizace templářského majetku, který byl předtím, po celou dobu zabavován. Následující vyšetřování byla vedena, podle dochovaných zmínek, v Ceseně, Bologni, Piacenze a Faenze. Jediná plná dokumentace se ale ovšem zachovala jen z výslechů v Ceseně. Všichni templáři tvrdili, že jsou nevinní. V roce 1311 svolal arcibiskup další koncil do Ravenny, kam se dostavilo sedm templářů, kteří všichni odmítli svá obvinění. Na koncilu bylo také hlasováním odmítnuto mučení a ustanovena pravidla propouštění nevinných na svobodu a potrestání viníků.¹³⁰

Jakmile se začal blížit koncil ve Vienne, Klement V. ještě jednou napsal arcibiskupům v Ravenně a Pise a biskupům ve Florencii a Cremoně příkaz, aby se znovu ujali vyšetřování a povolil použití mučení. V kostele svatého Jiljí ve Florencii se proto následně setkáváme, v rámci nových výslechů, s plným doznáním pěti (šestý přibyl později) rytířů, kteří potvrdili všechna hlavní obvinění.¹³¹

Oproti tomu jižní Itálie nám zavdává zcela odlišný vhled na templářskou problematiku. V důsledku povstání sicilských nešpor v roce 1282 se region rozdělil na dvě království. Sicílii v Aragonském držení a pevninskou část okolo Neapole, náležící dynastii Anjouovců. Vyskytují se nám zde tedy dva zcela odlišné přístupy k procesu s templáři, hlavně v důsledku těsného spojení Anjouovců s francouzskou politikou.

Karel II. Neapolský byl strýcem Filipa IV. a vesměs ve své zemi uplatňoval podobnou politiku, jako francouzský král. Zřejmě se, stejně jako jeho synovec, domníval, že je zodpovědný za “očišťení” svého území od volnomyšlenkářů. To se potvrdilo například jeho zásahem v Luceře, kdy vypověděl muslimskou komunitu a zabavil její majetek. Lucera je také místem, kde se konala jediná známá vyšetřování templářů z května

¹³⁰ BELLOMO, Elena. Rinaldo da Concorezzo, Archbishop of Ravenna, and the Trial of the Templars in Northern Italy. In: BURGTORF, J.; NICHOLSON, H.; CRAWFORD, P. *The Debate on the Trial of the Templars (1307–1314)*. Farnham, Surrey, England: Routledge, 2010. ISBN 9780754665700. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=389829&lang=cs&site=eds-live&scope=site>. Acesso em: 19 mar. 2020.

¹³¹ Ibidem, s. 270.

a června roku 1310. Šest templářů připustilo zapření Krista, i když jejich vzpomínky se lišily v tom, kdy k tomu došlo.¹³²

Na Sicílii v době procesů vládl Fridrich II. Je známo, že templáři byli v Aragonii pronásledováni výhradně pro své hradní državy, které prezentovaly přímé nebezpečí pro krále. Na Sicílii bylo templářů velmi málo, a tak byly všechny akce směřované proti nim organizovány lokálními církevními autoritami. O osudu sicilských templářů víme jen z rozhodnutí papežského dopisu „*Ad providam Christi*“ z roku 1312, obsahujícího přesuny templářského majetku do rukou špitálníků.

Z celkové skutečnosti, že papežské země ležely ve stejné sféře jako země anjouovců, by se dalo očekávat, že samotný papežský stát bude ohniskem významného řízení procesů. Výsledky byly ovšem zcela nepoměrné.¹³³

¹³² TOOMASPOEG, Kristjan. The Templars and Their Trial in Sicily. In: BURGTORF, J.; NICHOLSON, H.; CRAWFORD, P. *The Debate on the Trial of the Templars (1307–1314)*. Farnham, Surrey, England: Routledge, 2010. ISBN 9780754665700. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=389829&lang=cs&site=eds-live&scope=site>. Acesso em: 19 mar. 2020.

¹³³ Ibidem, s. 283.

17. Templáři v Čechách a na Moravě

Věnujme poslední kapitolu této práce krátkému vhledu do dějin templářského řádu v Čechách a na Moravě.

Řád chudých rytířů Krista a Šalamounova chrámu se měl na českém území objevit až jako poslední ze všech rytířských řádů. O jejich příchodu se dozvídáme od autora příslušné části „Druhého pokračování Kosmova“¹³⁴, kdy lze údaj vztáhnout k 30. letům 13. století. Své domy si řád vybudoval v Praze na Starém Městě u rotundy sv. Vavřínce¹³⁵, dále v Uhříněvsi a v jihomoravských Jamolicích a Čejkovicích. Vrchním představeným českých templářů byl preceptor pro Německo a slovanské země.¹³⁶ Celkově bylo řádové majetkové vybavení nevelké v porovnání například s johanity a německými rytíři. 30. léta 13. století vztažená na počátek existence řádu na našem území se nám potvrzují také zmínkou o tom, že v roce 1244 povolil rakouský vévoda Fridrich Bojovný světelskému klášteru převážet bez mýta přes Dunaj dva talenty soli. Mezi svědky tohoto rozhodnutí je zmíněn Fridrich, komtur templářského řádu na Moravě.¹³⁷ Tento fakt znamená, že už v této době museli mít templáři na Moravě pevné postavení, jelikož měli vyššího představeného.

Moravská komenda a templářské statky na Moravě jsou nepřímo popsány ve dvou zmínkách. List francouzského templáře Ponce d'Alboneho z roku 1241 informuje francouzského krále Ludvíka IX. o tom, že se templáři aktivně účastnili bitvy u slezské Lehnice. Jednalo se o válečný střet s Mongoly, který se odehrál 9. dubna 1241 a skončil drtivou porážkou křesťanských vojsk složených ze slezského, moravského a malopolského rytířstva. Ponce dále uvádí, že v rámci tohoto konfliktu byly zničeny statky a vesnice patřící řádu. Jan Libor se domnívá, že kritéria zmíněná v tomto dopise splňují jen

¹³⁴ Museum království českého. 1874. *Fontes rerum Bohemicarum II*. Prameny dějin českých. Filozofický ústav AV. “*Sub eius etiam regni temporibus plures domus religiosorum fabricatae sunt in civitate Pragensi, videlicet fratrum Praedicatorum ad sanctum Clementem, fratrum minorum ad sanctum Jacobum, Pauperum dominarum ad sanctum Franciscum, Templariorum ad sanctum Laurentium, Hospitaliorum vel Stellariorum ad sanctum Petrum in vico Theutonicorum, et plures domus earundem religionum in regno Bohemiae rege praedicto annuente sunt fabricatae.*”

¹³⁵ Komendum na Starém Městě měl řád odkoupit od johanitů. Viz. VLČEK, P.; SOMER, P.; FOLTÝN, D. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997, 782 s. 80-85983-17-6

¹³⁶ *Ibidem*, s. 161.

¹³⁷ JAN, Libor. Templářský řád v Čechách a na Moravě. In: BARBER, Malcolm. *Noví rytíři*. Dějiny templářského řádu. 1. vyd. Praha: Argo, 2006, 433 s. ISBN 80-7203-764-1

moravské Čejkovice.¹³⁸ Další moravská komenda byla založena v Jamolicích, ale její počátky jsou však nejasné. Víme o ní například z listiny zemského soudu ve Znojmě z 16. července 1298, kde se píše o tom, že si templáři postavili nad řekou Jihlavou hrad Templštejn.

Ekonomická funkce řádu na našem území se dá předpokládat již v roce 1292, jelikož z dochovaných záznamů víme, že hraběnka Marie z Hardeggu dala uhříněveským templářům patronátní právo ve Stodůlkách.¹³⁹

Co se týče situace řádu po jeho zrušení, například templářská komenda v Uhříněvsi byla převedena do majetkového držení johanitů. Stejně tak tomu bylo i v případě komendy na Starém Městě, kterou nejprve johanité opravdu vlastnili, následně ji však věnovali staroměstským dominikánkám. O tom, zdali přešel Jamolický majetek na johanity také, přímé důkazy nemáme, ale stejně tak jako u Čekovic, to můžeme silně předpokládat. Čekovická komenda však později připadla do rukou velmože Jindřicha z Lipé.¹⁴⁰

¹³⁸ JAN, Libor. Templáři v Čekovicích. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2000, 47-69 s. ISSN 0231-7710

¹³⁹ JAN, Libor. Cit. dílo (2006), s.

¹⁴⁰ *Ibidem*, s. 407.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zrekonstruovat aspekt odsouzení a procesu řádu Chudých rytířů Krista a Šalamounova chrámu. Po dobu zpracovávání jsem se snažila zabývat se kontextuálním porozuměním vztahujícím se ke středověkému člověku jako individuu, žijícímu ve zcela rozdílné společnosti, než v jaké se nacházíme dnes. Těžkost tohoto břemena je samozřejmá.

První polovinu své práce jsem věnovala úvodu do problematiky tématu. Vymezila jsem stav středověké, dobové společnosti a stručně představila organizaci řádu a jeho řeholi. Věnovala jsem se problematice křížových výprav, templářské účasti v nich, a zároveň brala v potaz roli papežského a královského vlivu na řád jako takový. Je samozřejmostí, že se v průběhu velmi dynamických dějin templářského řádu vynořují stále stejné, nezodpovězené otázky. V rámci mnou nastíněné problematiky legendistických teorií, které se stále velmi často vynořují v templářském pozadí, je možné se domnívat, že toto prostředí nepochází z moderního entusiasmů pro alternativní spiritualitu, ale bylo přítomné i v časech samotného Templu. Sociologicky by bylo možné tento fenomén brát jako původní intenci přenesenou do dnešních dní.

Vzhledem k systematickému sledování procesu s templáři je možné, že argument o vykonstruovanosti procesu, přítomný v mnoha odborných publikacích, je pravdivý. I přes nedostatek důkazů, mám-li se vyjádřit ke své metodologii (nerada bych zpochybňovala úlohu popularizace literatury v okruhu svého tématu), publikace nesoucí jména Alaina Demurgera, Malcolma Barbera, Barbary Frale, Stevena Runcimana a dalších, mluví jednoznačně sama za sebe.

Podle mého názoru, nejlépe vystihnul povahu procesu s templáři právě Steven Runciman: *“Templ byl méně iniciativní a měl méně štěstí. Vždy vzbuzoval více nepřátelství, než tomu bylo u špitálníků. Po dlouhou dobu byl hlavním bankéřem a věřitelem na východě, úspěšným v profesi, která nevyvolávala náklonost. Jeho politika byla vždy notoricky sobecká a nezodpovědná. Řádoví rytíři bojovali vždy v časech války, jejich finanční aktivity je přivedly do úzkého vztahu s muslimy. Hodně z nich mělo muslimy za přátele a projevovalo zájem o muslimské náboženství a učení. Existovaly zde pomluvy o tom, že za hradními zdmi řád studoval zvláštní esoterickou filozofii a byl oddaný ceremoniím, které byly zkažené herezí. Bylo by nemoudré opomenout tyto zvěsti jako*

nepodložené výmysly nepřátel. Bylo v nich pravděpodobně dost pravdy k tomu, aby naznačily směr, podle kterého mohl být řád velmi přesvědčivě napadán.”¹⁴¹

Templáři byli bezesporu revolučním článkem v pozdně-středověké společnosti. Jako objevitelé nové kultury, přinášeli do Evropy mnoho poznatků a novot, původně přetrvávajících v muslimském světě. Vzhledem ke stavu evropské, křesťanské společnosti se nelze divit, že na tyto aspekty nebyla dostatečně připravena.

¹⁴¹ RUNCIMAN, Steven. Cit. dílo (1951), s. 435. Originál: “*The Temple was less enterprising and less fortunate. It had always roused more enmity than the Hospital. It was wealthier. It had long been the chief banker and money-lender in the East, successful at a profession which does not inspire affection. Its policy had always been notoriously selfish and irresponsible. Gallantly though its knights had always fought in times of war, their financial activities had brought them into close contact with the Moslems. Many of them had Moslem friends and took an interest in Moslem religion and learning. There were rumours that behind its castle walls the Order studied a strange esoteric philosophy and indulged in ceremonies that were tainted with heresy. There were said to be initiation rites that were both blasphemous and indecent; and there were whispers of orgies for the practice of-unnatural vices. It would be unwise to dismiss these rumours as the unfounded invention of enemies. There was probably just enough substance in them to suggest the line along which the Order could be most convincingly attacked.*”

Seznam použité literatury

Primární literatura

BARBER, Malcolm. *Proces s Templáři*. Praha: Argo, 2008, 396 s. ISBN 978-80-257-0018-1

BARBER, Malcolm. *Noví rytíři: Dějiny templářského řádu*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. 433 s. ISBN 80-7203-764-1

BURGTORF, J.; NICHOLSON, H.; CRAWFORD, P. *The Debate on the Trial of the Templars (1307–1314)*. Farnham, Surrey, England: Routledge, 2010. ISBN

9780754665700. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx>

direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=389829&lang=cs&site=eds-live&scope=site. Acesso em: 19 mar. 2020

DEMURGER, Alain. *Jakub z Molay: Soumrak templářů*. Praha: Argo, 2011, 276 s. ISBN 978-80-257-0432-5

DEMURGER, Alain. *The Persecution of the Templars: Scandal, Torture, Trial*. London: Profile Books, 2018, 354 s. ISBN 978-1-78125-785-2

RUNCIMAN, Steven. *A History of the Crusades Vol. I: The First Crusade and the Foundations of the Kingdom of Jerusalem*. Cambridge University Press, 1987, 538 s. ISBN 978-0521347709

RUNCIMAN, Steven. *A History of the Crusades Vol. II: The Kingdom of Jerusalem and the Frankish East, 1100-1187*. Cambridge University Press, 1987, 394 s. ISBN 978-0521347716

RUNCIMAN, Steven. *A History of the Crusades Vol. II: The Kingdom of Acre and the Later Crusades*. Cambridge University Press, 1987, 542 s. ISBN 0-521-06-163-6

Sekundární literatura

BOSL, Karl. *Europa im Mittelalter*. Darmstadt: Primus Verlag, 2005, 565 s. ISBN 978-3-89678-264-9

BROOKE, Christopher. *Evropa středověku v letech 962-1154*. Praha: Vyšehrad, 2006, 480 s. ISBN 80-7021-831-2.

BURGTORF, Jochen. *The central Convent of Hospitallers and Templars: History, Organization and Personnel (1099/1120-1310)*. Boston: Leiden and Brill, 2008, 761 s. ISBN 978-90-04-16660-8

- CERRINIOVÁ, Simonetta. *Templářská revoluce : ztracený příběh z 12. století*. Praha: Argo, 2013. 196 s. ISBN 978-80-257-0779-1
- ČERNÝ, Václav. *Templáři, křižáci a kacíři ve starých francouzských kronikách*. Praha: Academia, 2009, 417 s. ISBN 978-80-200-1705-5
- EBERHARD MAYER, Hans. *Dějiny křížových výprav*. 1. vyd. Praha: Argo, 2013, 406 s. ISBN 978-80-257-0933-7.
- EHLERS, Joachim a MÜLLER, Heribert a SCHNEIDMÜLLER Bernd. *Francouzští králové v období středověku. Od Oda ke Karlu VIII. (888-1498)*. 1. vyd. Praha: Argo, 2003. 420 stran. ISBN 80-7203-465-0
- FIELD, Sean. Torture and Confession in the Templar Interrogations at Caen, 28-29 October 1307. *Speculum* [online]. Chicago: The University of Chicago Press, 2016, 91 (2), 297-327 s. [cit. 10. 4. 2020] Dostupné z: www.jstor.org/stable/43883958
- FRALE, Barbara. The Chinon Chart: Papal absolution to the last Templar, Master Jacques de Molay. *Journal of Medieval History*. Elsevier, 2004, 30(2), 109-134 s. ISSN 0304-4181
- FRANZEN, August. *Malé dějiny církve*. 24. vyd. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 400 s. ISBN 978-80-719-508-20.
- GABRIELI, Francesco. Křížové výpravy očima arabských kronikářů. Praha: Argo, 2010, 344 s. ISBN 978-80-257-0333-5
- HAAG, Michael. *Templáři: Fakta a mýtus*. Praha: Slovart, 2011, 367 s. ISBN 978-80-7391-444-8.
- HOUSTON, Norman. Saladin's triumph over the crusader states. the Battle of Hattin. *History Today* [online]. 1987, 17-23 [cit. 09.02.2020]. ISSN 00182753. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=hsi&AN=504744697&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.
- HROCHOVÁ, Věra. Křížové výpravy ve světle soudobých kronik. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982, 255 s.
- JAN, Libor. Templáři v Čejkovicích. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2000, 47-69 s. ISSN 0231-7710
- JŮNA, Jan. Zapomenutá komenda templářů v Jindřichově Hradci. *Heraldika a genealogie*. Praha: Klub pro českou heraldiku a genealogii, 2005, 35(1-2), 43-46 s.
- KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1993. 301 s. ISBN 80-7067-285-4

- LE GOFF, Jacques, ed. *Středověký člověk a jeho svět*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-274-8.
- LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of the Middle Ages*. New York: Harper and Brothers, 1888. Volume III. ISBN 978-1566192231
- LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of the Middle Ages*. New York: Harper and Brothers, 1888. Volume I.
- LORD, Evelyn. *The Knights Templar in Britain* [online]. Hoboken: Routledge, 2013, 348. s. [cit. 10. 9. 2020]. Dostupné z:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=677799&lang=cs&site=eds-live&scope=site>
- M. BELLITTO, Christopher, ed. *Companion to Bernard of Clairvaux*. Boston: Brill, 2011. A series of handbooks and reference works on the intellectual and religious life of Europe, 500-1700. ISBN 978-90-04-20139-2.
- MENACHE, Sofia. The Council of Vienne and the Clementinae. In: MENACHE, Sophia. *Clement V*. Cambridge University Press, 2003, 368 s. ISBN 9780521521987
- MENACHE, Sophia. *Clement V*. [online]. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1998 [cit. 12.3.2020]. Dostupné z:
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=54570&lang=cs&site=eds-live&scope=site>
- PETERS, Edward, ed. *The First Crusade: The Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Source Materials* [online]. 2. vyd. University of Pennsylvania Press, 1998 [cit. 2019-09-02]. ISBN 9780812204728. Dostupné z: ProQuest Ebook Central,
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=3441570>.
- ŘÍČAN, Rudolf; MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1973, 501 s.
- SKŘIVÁNEK, Jaroslav. Templáři v zemích koruny české ve světle našich archivních pramenů. *Heraldika a genealogie*. Praha: Klub pro českou heraldiku a genealogii, 2003, 1(3), 13-42.
- SPUNAR, Pavel. *Kultura českého středověku*. Praha: Odeon, 1987, 557 s.
- ŠEDIVÝ, Jaroslav. *Tajemství a hříchy rytířů templářského řádu*. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-217-X.
- WASSERMAN, James. *Templáři a Asasínové: Nebeští bojovníci*. Brno: BB/art s. r. o., 2004. 315 s. ISBN 80-7341-150-4

ZBÍRAL, David. Současné bádání o středověké inkvizici. *Český časopis historický*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2012, 110(1), 1-19 s. ISSN 0862-6111

Encyklopedie a slovníky

VLČEK, P; SOMER, P.; FOLTÝN, D. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997, 782 s. 80-85983-17-6

LE GOFF, Jean; SCHMIDT, Jean-Claude. *Encyklopedie středověku*. Praha: Vyšehrad, 2014, 936 s. ISBN 978-80-7429-130-2

Encyclopædia Britannica, Inc. [online]. © 2020 [cit. 13.03.2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/>

Další elektronické zdroje

Catholic Church. *Regestum Clementis papae V. ex vaticanis archetypis sanctissimi domini nostri Leonis XIII pontificis maximi iussu et munificentia* [online]. Internet Archive. San Francisco, 2014 [cit.14.4.2020]. Dostupné z: <urn:oclc:record:1052527246>

Museum království českého. 1874. *Fontes rerum Bohemicarum II* [online]. Prameny dějin českých. Praha: Filozofický ústav AV [cit.14.4.2020]. Dostupné z: <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=1119>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Blízký východ v roce 1135 – křižácké státy v Levantě.

Zdroj: MapMaster. The Near East in 1135 CE. In: *Ancient History Encyclopedia* [online]. Ancient History Encyclopedia Foundation, 21. 8. 2018 [cit. 29. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.ancient.eu/image/9048/>

Příloha č. 2: Křižácké státy v Levantě okolo roku 1229 a 1241.

Zdroj: Ziegelbrenner. Map of the Crusades states, 1229-1241. In: *Ancient History Encyclopedia* [online]. Ancient History Encyclopedia Foundation, 7. 9. 2018 [cit. 29. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.ancient.eu/image/9193/>

Příloha č. 3: Pamětní deska Jakuba z Molay u náměstí Vert-Galant na západním cípu ostrova La Cité na Seině.

Zdroj: Vlastní reprodukce.

Přílohy

Příloha č. 1.: Blízký východ v roce 1135 – křižácké státy v Levantě.

Příloha č. 2.: Křižácké státy v Levantě okolo roku 1229 a 1241.

Příloha č. 3: Pamětní deska Jakuba z Molay u náměstí Vert-Galant na západním cípu ostrova La Cité na Seině.

